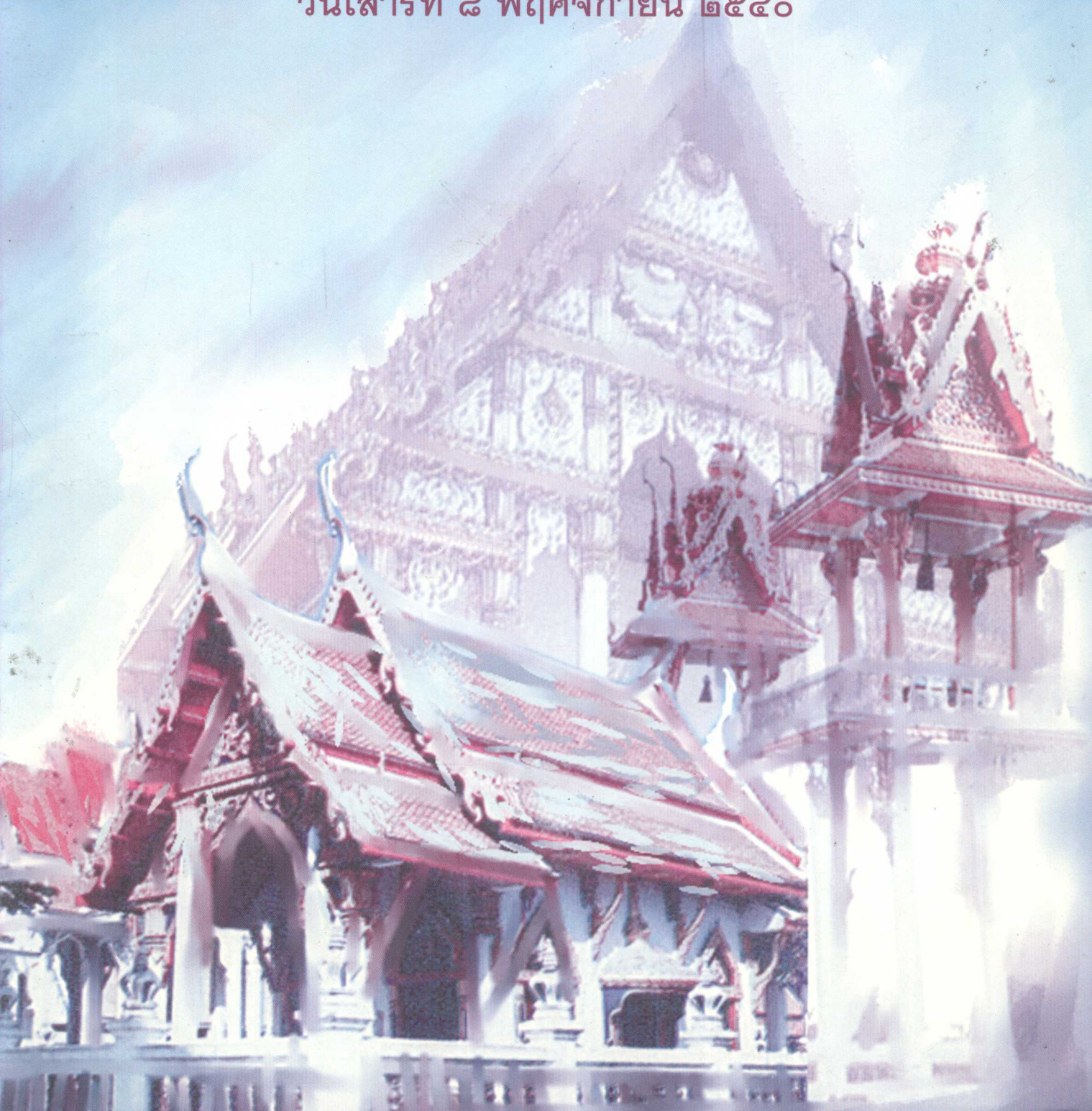
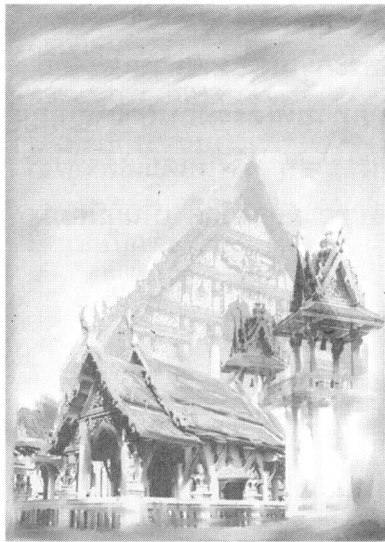

160743

พิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน
ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๐
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณ วัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี
วันเสาร์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๐

สารอธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นให้เป็นเจ้าภาพ ถวายผ้าพระกฐินพระราชทานเป็นประจำทุกปี ณ พระอารามหลวง ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ในปีนี้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเจ้าภาพถวายผ้าพระกฐินพระราชทานอีกวาระหนึ่ง โดยมีกำหนดการถวายผ้าพระกฐิน ณ วัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในวันที่ 8 พฤศจิกายน 2540 โดยได้ตั้งองค์พระกฐิน ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องครักษ์ จังหวัดนครนายก และได้รับความร่วมมือจากท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก ผู้ว่าราชการจังหวัดปทุมธานี ท่านผู้บริหารส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจของจังหวัดนครนายกและจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งพ่อค้าประชาชนของจังหวัดทั้งสองเป็นอย่างดี

เพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสดังกล่าว มหาวิทยาลัยจึงได้จัดพิมพ์หนังสือขึ้น โดยรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับวัดเขียนเขต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องครักษ์ และธรรมะของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่พุทธศาสนิกชนทุกท่าน

ในนามของเจ้าภาพถวายผ้าพระกฐินพระราชทานประจำปี 2540 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขออนุโมทนาต่อท่านผู้มีจิตศรัทธาทุกท่านที่ได้ร่วมกันบำเพ็ญบุญกฐินซึ่งมีอานิสงส์อันยิ่งใหญ่กว่าการประกอบงานบุญอื่น อีกทั้งเป็นกฐินพระราชทานจึงได้โดยเสด็จพระราชกุศลอีกด้วย ขออานิสงส์และผลบุญทั้งหลายจงดลบันดาลให้ทุกท่านประสบความสุขสวัสดิ์ เป็นผู้มีสัมมาทิฐิและมีดวงตาเห็นธรรมโดยเร็วโดยทั่วกัน

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมนtha พรหมบุญ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กำหนดการกุฐินพระราชทาน

พิธีถวายผ้าพระกุฐินพระราชทาน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2540 ณ วัดเขียนเขต อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในวันเสาร์ที่ 8 พฤศจิกายน 2540 เวลา 10.00 น. โดยมีกำหนดการดังนี้

วันศุกร์ ที่ 7 พฤศจิกายน 2540

- เวลา 16.00 น. ตั้งองค์พระกุฐินพระราชทาน ณ มศว องค์กรักษ์
- เวลา 17.00 น. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์
- เวลา 18.00 น. ร่วมรับประทานอาหารและฉลององค์พระกุฐินสามัคคีพระราชทาน ณ ตึกอำนวยการ มศว องค์กรักษ์

วันเสาร์ ที่ 8 พฤศจิกายน 2540

- เวลา 08.30 น. เคลื่อนองค์พระกุฐินพระราชทานไปยังวัดเขียนเขต
- เวลา 10.00 น. พิธีถวายผ้าพระกุฐินพระราชทาน
- เวลา 11.00 น. ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์
- เวลา 12.00 น. ขอเรียนเชิญร่วมรับประทานอาหาร

การแต่งกาย : ข้าราชการแต่งกายเครื่องแบบปกติขาว

ประวัติย่อการถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ครั้งที่ 1	วันที่ 3	พฤศจิกายน 2522	มศว ประสานมิตร	ณ วัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.สงขลา
ครั้งที่ 2	วันที่ 7	พฤศจิกายน 2523	มศว ปทุมวัน	ณ วัดปทุมวนาราม เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 3	วันที่ 8	พฤศจิกายน 2524	มศว บางแสน	ณ วัดกลางวรวิหาร อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
ครั้งที่ 4	วันที่ 22	ตุลาคม 2525	มศว พลศึกษา	ณ วัดบรมนิวาส เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ
ครั้งที่ 5	วันที่ 5	พฤศจิกายน 2526	มศว บางเขน	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 6	วันที่ 3	พฤศจิกายน 2527	มศว มหาสารคาม	ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม
ครั้งที่ 7	วันที่ 9	พฤศจิกายน 2528	มศว พิษณุโลก	ณ วัดพระบาทมิ่งเมืองวิหาร อ.เมือง จ.แพร่
ครั้งที่ 8	วันที่ 9	พฤศจิกายน 2529	มศว สงขลา	ณ วัดคูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง
ครั้งที่ 9	วันที่ 17	ตุลาคม 2530	มศว ประสานมิตร	ณ วัดเกตุการาม อ.บางคณที จ.สมุทรสงคราม
ครั้งที่ 10	วันที่ 19	พฤศจิกายน 2531	มศว ปทุมวัน	ณ วัดชุมพลนิกายารามราชวรวิหาร อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 11	วันที่ 4	พฤศจิกายน 2532	มศว บางเขน	ณ วัดศาลาปูนวรวิหาร อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ครั้งที่ 12	วันที่ 2	พฤศจิกายน 2533	มศว มหาสารคาม	ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม
ครั้งที่ 13	วันที่ 2	พฤศจิกายน 2534	มศว สงขลา	ณ วัดคูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง
ครั้งที่ 14	วันที่ 3	พฤศจิกายน 2535	มศว ประสานมิตร	ณ วัดวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร
ครั้งที่ 15	วันที่ 12	พฤศจิกายน 2536	มศว สงขลา	ณ วัดมัชฌิมาวาส อ.เมือง จ.สงขลา
ครั้งที่ 16	วันที่ 12	พฤศจิกายน 2537	มศว มหาสารคาม	ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม
ครั้งที่ 17	วันที่ 28	ตุลาคม 2538	มศว ประสานมิตร	ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม
ครั้งที่ 18	วันที่ 9	พฤศจิกายน 2539	มศว สงขลา	ณ วัดคูหาสวรรค์ อ.เมือง จ.พัทลุง

วัดเขียนเขต พระอารามหลวง

วัดเขียนเขต หรือที่ประชาชนโดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า "วัดเขียน" ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 2 ตำบลบึงยี่โก อำเภอรัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ริมฝั่งคลองรังสิตประยูรศักดิ์ (คลองแปดวา) ติดถนนรังสิต-นครนายก (เดิมถนนชูชาติ กำภู-ปัจจุบันทางหลวงแผ่นดิน สาย 305)

วัดเขียนเขตสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2439 ในขณะที่พื้นที่ของวัดขึ้นอยู่กัอำเภอรังสิต จังหวัดธัญบุรี โดยหม่อมเขียน หม่อมในพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์เป็นผู้มอบถวายที่ดินให้สร้างวัดจำนวน 35 ไร่ เนื่องจากเดิมมีสำนักสงฆ์ของหลวงพ่อดำตั้งอยู่สร้างด้วยไม้ไผ่ขัดแตะและหญ้าปรือ ทั้งหม่อมเขียนพร้อมด้วยญาติ และประชาชนในท้องถิ่นเห็นความลำบากของภิกษุสาม

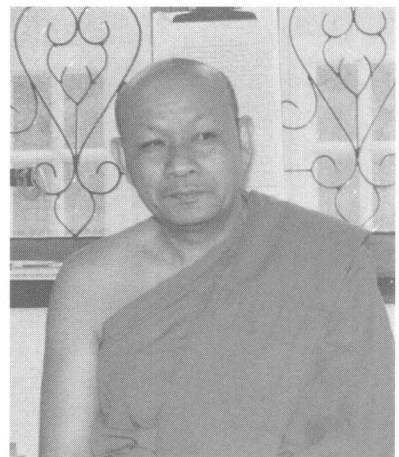
เณรจึงร่วมกันบริจาคทรัพย์สร้างกุฏิขึ้นเป็นวัดชื่อ "วัดสาลีเขตดาราม" ซึ่งมีความหมายว่า "อารามอันเป็นเนื่อานุญแห่งข้าว" (โดยไม่ทราบว่ามีใครเป็นผู้พระราชทานนามหรือให้นามวัดไว้) เนื่องจากวัดนี้ตั้งอยู่ในทุ่งหลวงรังสิต ซึ่งเต็มไปด้วยข้าวกล้าและธัญญาหาร หลวงพ่อดำจึงเป็นเจ้าอาวาสองค์แรกของวัด

ในปี พ.ศ.2445 หม่อมเขียนได้ทูลขอพระบรมราชานุญาต ขอพระราชทานวิสุงคามสีมา และได้รับพระบรมราชานุญาตเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2445 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 20 หน้า 88 วันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2446 (รศ.122) และในปี พ.ศ.2460 เมื่อสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสได้เสด็จตรวจราชการคณะสงฆ์ จังหวัดธัญบุรีได้ทรงพักแรมที่วัดสาลีเขตดาราม นายพลเอกพระยาวงษานุประพันธ์ และพันตรีหม่อมราชวงศ์สุพรรณ สนิทวงศ์ ได้ทูลขอพระราชทานเปลี่ยนนามวัดสาลีเขตดารามให้เหมาะกับชื่อของผู้ริเริ่มสร้างวัด คือหม่อมเขียนซึ่งเป็นมารดาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงพิจารณาเห็นว่าหม่อมเขียนเป็นผู้ริเริ่มสร้างวัด โดยบริจาคทรัพย์ส่วนตัวกับทั้งได้บริจาคที่ดินของตนให้สร้างเป็นวัด จึงทรงเปลี่ยนนามวัดสาลีเขตดา

อุโบสถ

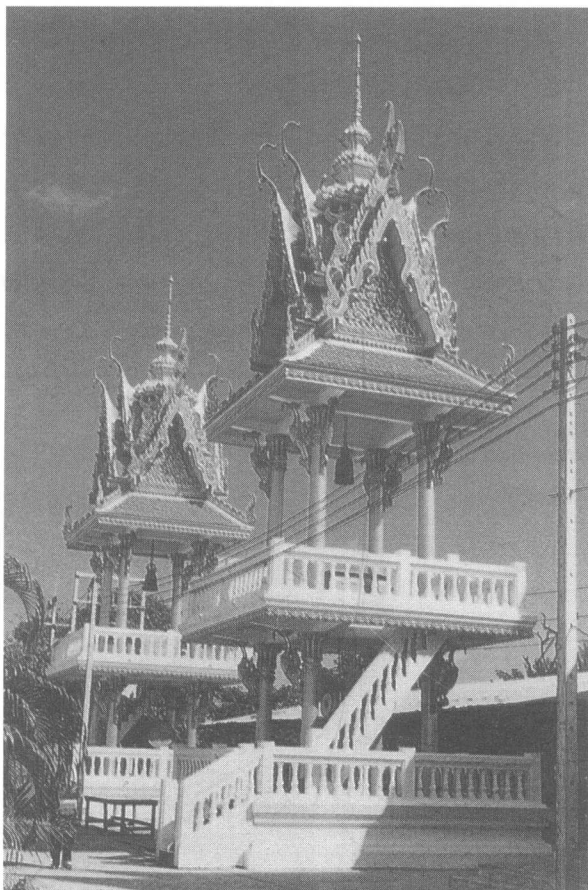
พระครูศรีธัญญาภรณ์
เจ้าอาวาส

รามให้มีนามของผู้สร้างคือหม่อมเขียนติดอยู่ว่า "วัดเขียนเขต" ความหมายคือ "อารามอันเป็นเนื้อนาบุญของหม่อมเขียน" ซึ่งขณะนั้นหลวงพ่อช้างดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสสืบต่อจากหลวงพ่อดำ ต่อมาในปี พ.ศ.2472 หลวงพ่อช้างได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะจังหวัดรัษฎาบุรี มีราชทินนามว่า "พระครูัญญาเขตเขมากร บวรสมณาจารย์ สังฆวาหะ" และในปีต่อมาได้ใช้วัดเขียนเขตเป็นสนามสอบธรรมสนามหลวง

แม้ว่าวัดเขียนเขตจะก่อตั้งมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ยังไม่หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินของวัดที่ถูกต้อง ด้วยเหตุที่ทายาทของหม่อมเขียนผู้ได้รับมรดกที่ดินรวมแปลงใหญ่ได้รับส่วนที่เป็นที่ดินของวัดเดิมไว้ด้วย และให้ขายให้กับบุคคลอื่นอีกหลายทอด จนเมื่อนายปรามิทย และนางปราณีต สุวรรณสุขโรจน์ เจ้าของโฉนดรายสุดท้ายได้สำรวจที่ดินตามโฉนด พบว่าที่ดินที่ซื้อไว้นั้นมีวัดติดอยู่ด้วย

หอรบั้ง

จึงได้มอบคืนที่ดินให้เป็นที่ดินสงฆ์วัดเขียนเขตจำนวน 85 ไร่ และเมื่อทางทายาทของหม่อมเขียนได้ทราบ จึงขอเสียค่าหักโอนที่ดินดังกล่าว เพื่อมอบให้แก่ทางวัดอย่างสมบูรณ์เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2526

วัดเขียนเขตเป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของอำเภอรัษฎาบุรี ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชกล่าวคือเป็นสถานที่ประกอบพิธีพิพัฒนสัตยาญาณ โดยเจ้าเมืองรัษฎาบุรีได้นำข้าราชการของอำเภอรังสิต อำเภอกลองหลวง อำเภอลำลูกกาและอำเภอนนทบุรี ดิมน้ำสาบานที่อุโบสถ วัดเขียนเขต โดยมีพระครูัญญาเขตเขมากร (หลวงปู่ช้าง) เจ้าอาวาสวัดเขียนเขตขณะนั้นเป็นประธาน นอกจากนี้ยังได้จัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตลอดจนให้ความร่วมมือแก่ทางราชการในการให้ใช้พื้นที่สร้างโรงเรียนวัดเขียนเขตสถานื่อนามัยประจำตำบลบึงยี่โก ขุดคลองเพื่อใช้ในการเกษตร และร่วมมือในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นเป็นจำนวนมากตลอดมา

นอกจากจะเป็นวัดที่ราชสกุลสนทวงศ์สร้างขึ้นและบริจาคทรัพย์ในการบูรณปฏิสังขรณ์ติดต่อกันมาในปี พ.ศ.2515 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พร้อมด้วยพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ได้เสด็จไปถวายผ้าพระกฐินในปี พ.ศ.2524 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้ทรงพระราชทานพระนามาภิไธยย่อ สธ. เพื่อประดิษฐานที่หน้าบันพระอุโบสถหลังใหม่ ในปี พ.ศ.2526 และ 2529 พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรชายาในพลโท สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร (พระยศขณะนั้น) ได้เสด็จถวายผ้าพระกฐินส่วนพระองค์ และเสด็จอีกครั้งในพิธียกช่อฟ้าอุโบสถหลังเดิมที่ปฏิสังขรณ์ใหม่ พระครูศรีรัษฎาภรณ์ เจ้าคณะตำบลลำผักกูด ซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันได้ปรึกษาพุทธศาสนิกชน มีความเห็นชอบร่วมกันในอันที่จะยกฐานะวัดเขียนเขตขึ้นเป็น

พระอารามหลวง เพื่อถวายพระเกียรติสมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งทรงมี
พระราชศรัทธาพระราชทานพระนามาภิไธยย่อ สธ.
ประดับหน้าบันพระอุโบสถ ในวโรกาสที่เฉลิมพระ
ชนมายุครบ 3 รอบ 36 พรรษา ในปี พ.ศ.2534
ความทราบถึงฝ่าละอองธุลีพระบาท และได้ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดเขียนเขตขึ้นเป็น
พระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งแต่วันที่ 11
ตุลาคม พ.ศ.2534

วัดเขียนเขตมีเจ้าอาวาสตั้งแต่เริ่มสร้างวัด
จนถึงปัจจุบัน จำนวน 6 รูป ตามลำดับคือ

1. หลวงพ่อดำ พ.ศ.2439-2444
2. พระครูธัญญเขตเขมากร บวรสมณาจารย์
สังฆวาหะ (หลวงพ่อช้าง) พ.ศ.2445-2481
3. พระครูธัญญวิจิตรเขมคุณ (หลวงพ่อปล้ม
มาควิโก) พ.ศ.2482-2512
4. พระครูอดุลธัญญสาร (หลวงปู่
ฐานงุโร) พ.ศ.2513-2515
5. พระปลัดคู่ย ธมฺมสีโล พ.ศ.2516-2521
6. พระครูศรีวิญาณภรณ์ (สมศักดิ์ โชติโนโร)
พ.ศ.2522-ปัจจุบัน

วิหาร

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง ยกวัดราษฎร์เป็นพระอารามหลวง

ด้วยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกวัดเจ็ดยอด
ตำบลบึงมะลิ อำเภอชัยบุรี จังหวัดปทุมธานี
เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ ตั้งแต่
วันที่ ๑๑ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นต้นไป.

ประกาศ ณ วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔

สี่สิบแปดปีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่พัฒนามาเป็นลำดับ จากการก่อตั้งเป็นโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2492 เปลี่ยนเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2496 และเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2517 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามมหาวิทยาลัย มีความหมายว่ามหาวิทยาลัยที่เจริญเป็นศรีสง่าแก่มหานคร และได้กำหนดอักษรย่อเพื่อใช้ในกิจการต่างๆ ว่า มศว

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ขณะนั้นประกอบด้วยวิทยาเขตกลาง 4 แห่ง (ประสานมิตร ปทุมวัน บางเขน และพลศึกษา) และวิทยาเขตในส่วนภูมิภาคอีก 4 แห่ง (บางแสน พิษณุโลก สงขลา และมหาสารคาม) การมีวิทยาเขตกระจายในลักษณะนี้เป็นปัญหาอย่างยิ่งในด้านงบประมาณและบุคลากร ต่อมาวิทยาเขตต่างๆ ได้พัฒนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย คือ

วิทยาเขตบางแสนยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา

วิทยาเขตพิษณุโลกยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยนเรศวร

ทิวทัศน์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์

ตึกอำนวยการ

กลุ่มอาคารเรียนคณะวิทยาศาสตร์

วิทยาเขตสงขลา ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยทักษิณ

วิทยาเขตมหาสารคาม ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สำหรับวิทยาเขตในส่วนกลาง 4 แห่งนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2522 ให้รวมวิทยาเขตส่วนกลางเข้าด้วยกันไว้ที่วิทยาเขตประสานมิตร ซึ่งได้ดำเนินการตามมติมาเป็นลำดับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒยังคงมุ่งมั่นที่จะรักษาความเด่นในด้านศึกษาศาสตร์ ในขณะเดียวกันก็พัฒนาต่อไปในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษาในคณะวิชาต่างๆ รวมทั้งจัดตั้งคณะที่เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอีก เพื่อรองรับความต้องการบุคลากรและทิศทางในการพัฒนาประเทศปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประกอบด้วยคณะวิชา 10 คณะ คือ

1. คณะทันตแพทยศาสตร์
2. คณะพลศึกษา
3. คณะแพทยศาสตร์
4. คณะเภสัชศาสตร์
5. คณะมนุษยศาสตร์
6. คณะวิทยาศาสตร์
7. คณะวิศวกรรมศาสตร์
8. คณะศิลปกรรมศาสตร์
9. คณะศึกษาศาสตร์
10. คณะสังคมศาสตร์

นอกจากเปิดสอนระดับปริญญาตรีในคณะวิชาต่างๆ ดังกล่าว ยังมีการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา (ปริญญาโท และปริญญาเอก) โดยการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัยร่วมกับคณะวิชาต่างๆ

สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยในส่วนกลางจึงคับแคบ ไม่อาจรองรับหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ได้อย่างเพียงพอ ประกอบกับมหาวิทยาลัยเคยได้รับบริจาคที่ดิน 947 ไร่ ที่อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก เมื่อปี 2518 จึงได้เสนอโครงการพัฒนามหาวิทยาลัย โดยขยายหน่วยงานไปยังพื้นที่แห่งใหม่ ในแผนการพัฒนาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จนถึงปี 2534 มหาวิทยาลัยจึงได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการศึกษาคืบความไปได้และวางผังแม่บท ซึ่งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตเจ้าคุณทหาร เป็นผู้จัดทำ

นโยบายการพัฒนามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ได้กำหนดเป้าหมายให้เป็นส่วนขยายการผลิตบัณฑิตทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของทบวงมหาวิทยาลัยในส่วนที่สนับสนุนการพัฒนาประเทศด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมแขนงต่างๆ มุ่งเน้นให้เป็นสถาบันการศึกษาที่เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนในแถบตะวันออกตอนบน มีการใช้ระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยการเรียนการสอนและการวิจัย โดยกำหนดให้มีคณะและหน่วยงาน ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ดังนี้

1. คณะวิศวกรรมศาสตร์
2. คณะเภสัชศาสตร์
3. คณะพยาบาลศาสตร์
4. คณะกายภาพบำบัด
5. คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
6. คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
7. คณะสารสนเทศศาสตร์

อาคารเรียนรวม

8. ศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
9. ศูนย์การกีฬา
10. สถาบันวิจัยและพัฒนา
11. โรงเรียนสาธิต

มหาวิทยาลัยได้เร่งดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ให้มีความพร้อมทั้งอาคารเรียน หอพักนิสิต ที่พักอาจารย์ และการจัดบริการพื้นฐานต่างๆ เพื่อให้สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ในปีการศึกษา 2539 เริ่มด้วยคณะวิศวกรรมศาสตร์ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ได้จัดทำระบบสาธารณูปการ ระยะที่ 1 มีระบบน้ำประปาขนาดความจุ 1,000 ลูกบาศก์เมตร อาคารอำนวยการ อาคารเรียนรวม กลุ่มอาคารเรียนคณะวิศวกรรมศาสตร์ อาคารชุดที่พักอาจารย์และข้าราชการ อาคารหอพักนิสิตและอาคารโรงอาหาร

งานที่อยู่ในระหว่างดำเนินการคือระบบสาธารณูปการ ระยะที่ 2 อาคารศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อาคารสำนักหอสมุด อาคารคณะเภสัชศาสตร์ และ

ยังมีโครงการที่อยู่ในระหว่างดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ อีกมาก การพัฒนาพื้นที่และการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ที่ผ่านมาเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของงาน มหาวิทยาลัยได้รับความร่วมมือและสนับสนุนอย่างดียิ่งจากหน่วยงานและบุคคลในจังหวัดนครนายก ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครนายก ผู้ว่าราชการจังหวัดนครนายก และหัวหน้าส่วนราชการของจังหวัด รวมทั้งอำเภอองค์กรฯ และประชาชนในพื้นที่ เป็นความร่วมมือที่น่าชื่นชมทั้งระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน และระหว่างหน่วยงานของรัฐในจังหวัดนครนายก

ในอนาคตอันใกล้นี้ ชาวนครนายกจะได้เห็นความสมบูรณ์ของโครงการต่างตามแผนพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ในพื้นที่ซึ่งครั้งหนึ่งเรียกกันว่า ท้องทุ่งศรีพระกระบือ บนถนนสายรังสิตนครนายก (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 กม.ที่ 41-42) เป็นสมบัติของแผ่นดินที่จะยังประโยชน์ให้แก่บ้านเมืองของเรา และเป็นທີ່เชิดหน้าชูตาของจังหวัดนครนายกสืบไป

วินัย : เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด*

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)**

เป็นที่ทราบกันดีว่า ความขาดวินัยเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทย ขณะนี้เราต้องสร้างสรรค์ประชาธิปไตย และวินัยก็เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย ถ้าเราไม่สามารถสร้างวินัยให้แก่คนในชาติได้ การพัฒนาประชาธิปไตยก็หวังผลสำเร็จได้น้อยเพราะว่าในประเทศประชาธิปไตยนั้น สังคมอยู่ได้ด้วยกฎเกณฑ์และกติกา คนต้องเคารพหลักการกฎเกณฑ์และกติกาและความเคารพกฎเกณฑ์และกติกาของสังคมนั้น ก็คือความหมายอย่างหนึ่งของความมีวินัย ถ้าไม่มีวินัย ไม่มีความเคารพกฎเกณฑ์กติกาของสังคม ประชาธิปไตยก็ขาดรากฐานที่สำคัญ จะเป็นไปด้วยดีไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรเอาใจใส่ โดยเฉพาะในทางการศึกษาจะต้องหาทางสร้างสรรค์ปลูกฝังพัฒนาประชาธิปไตยให้สำเร็จบนพื้นฐานของความมีวินัย

ที่มาและความหมายของวินัย

ก่อนที่จะพูดถึงวิธีการสร้างวินัย ควรจะเข้าใจความหมายของวินัยสักเล็กน้อย

คำว่า *วินัย* เป็นคำใหญ่มาก มีความหมายกว้างกว่าที่เราใช้กันทั่วไปมาก และเป็นคำศัพท์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนา มักใช้ควบคู่กับคำว่า *ธรรม* ดังที่มีคำเรียกพระพุทธศาสนาว่า "ธรรมวินัย" และคำทั้งสองนี้มีความหมายสัมพันธ์กัน

พระพุทธศาสนาถือว่าความจริงของสิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องธรรมดามีอยู่แล้วในธรรมชาติ ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะเกิดหรือไม่เกิด มันก็เป็นอย่างนั้นเป็นธรรมดา ธรรมชาติและธรรมดานี้แหละ คือ ธรรม

พระพุทธเจ้าทรงค้นพบธรรมคือ ความจริงนั้นแล้วก็ทรงนำมาประกาศเผยแผ่สั่งสอนชี้แจงแสดงให้เข้าใจ หน้าที่ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับธรรม

ก็เพียงค้นพบ และเอามาประกาศและสั่งสอน เพราะธรรมเป็นความจริงที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ

การที่จะให้ความจริงของธรรมชาติดีมีผลในทางปฏิบัติเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ในสังคม ก็ต้องนำหลักความจริงคือธรรมนั้นมาจัดวางเป็นระบบระเบียบโดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องกฎแห่งเหตุเป็นผลแก่กันนั้น พูดย่อสั้น ๆ ว่า เอาหลักเกณฑ์ในกฎธรรมชาตินั้น มาวางรูปเป็นกฎในหมู่มนุษย์นี้แหละเรียกว่า วินัย

กฎของธรรมชาติเรียกว่า "ธรรม" กฎของมนุษย์เรียกว่า "วินัย"

กฎ 2 อย่างนั้นมีความสัมพันธ์กัน คือ

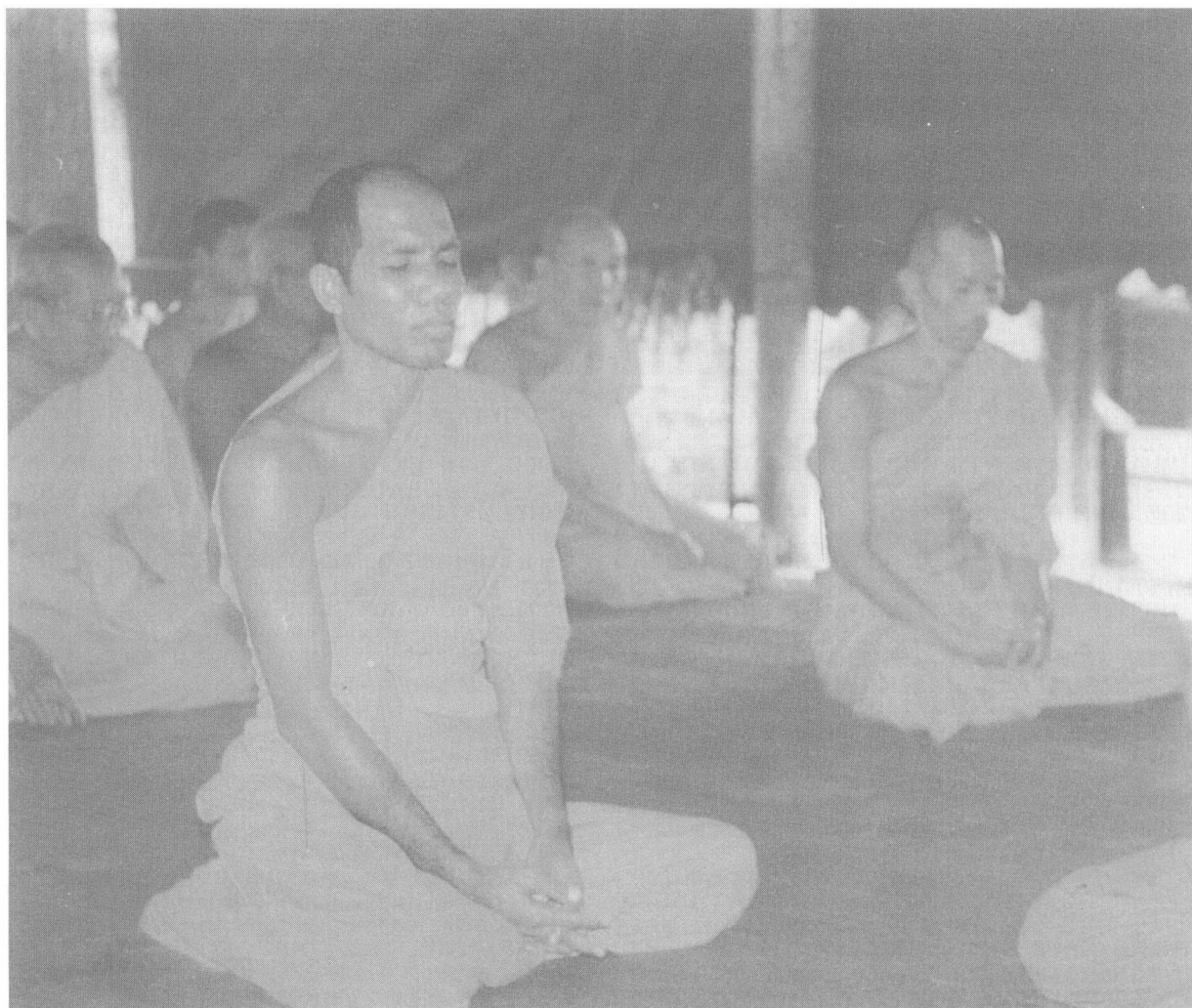
ประการที่ 1 โดยหลักการสำคัญ วินัย ต้องตั้งอยู่บนฐานของธรรม คือ ต้องมีความจริงในธรรมชาติเป็นฐานอยู่ ถ้าไม่มีความจริงในธรรมชาติเป็นฐาน วินัยก็ไม่มี ความหมาย

ประการที่ 2 การที่เราจัดวางกฎเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลขึ้นในหมู่มนุษย์ก็เพื่อให้ได้ผลตามธรรมและมีความมุ่งหมายเพื่อธรรมนั่นเอง คือเพื่อจะให้การทำตามธรรมนั้นเกิดผลเป็นจริงหมู่มนุษย์เราจึงได้วางกฎเกณฑ์ของมนุษย์ขึ้นมา พูดย่อสั้น ๆ ว่า เพื่อให้ให้เกิดความมั่นใจว่ามนุษย์จะปฏิบัติตามและได้ประโยชน์จากกฎธรรมชาติ หรือใช้กฎธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ได้ดีที่สุด เราจึงวางกฎมนุษย์ขึ้นมา

กฎธรรมชาติมีอยู่เป็นธรรมดา ส่วนกฎมนุษย์นั้นเป็นกฎสมมติ *สมมติ* คือการตกลงร่วมกัน หรือยอมรับร่วมกัน สมมติ มาจาก "สัง" + "มติ" แปลว่า การยอมรับ หรือการตกลง "สัง" แปลว่า ร่วมกัน "สมมติ" จึงมีความหมายว่า ข้อตกลงร่วมกัน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า *Convention*

* จากหนังสือวารสารพุทธปริทัศน์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 พฤศจิกายน 2540

** เจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน จ. นครปฐม

"สมมติ" ไม่ใช่สิ่งเหลวไหล แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้เข้าใจในหลักความจริงที่เป็นเหตุเป็นผล แล้วนำความรู้นั้นมาจัดวางเป็นข้อกำหนดเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์เช่น เมื่อเราจ้างคนขุดดิน ก็จะมีการวางกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผลขึ้นมา กฎที่เราวางขึ้นนั้น เป็นกฎของมนุษย์ คือเป็นกฎสมมติ แต่เราวางกฎสมมตินั้นขึ้น โดยอาศัยความรู้ในความเป็นเหตุเป็นผลที่มีจริงเป็นจริงอยู่ในกฎธรรมชาติ เพราะฉะนั้น จึงมีกฎ 2 กฎซ้อนกันอยู่ คือ กฎธรรมชาติที่เป็นความจริงแท้กับกฎมนุษย์ที่เป็นสมมติ

กฎของธรรมชาติ คือ การขุดดินเป็นเหตุ การเกิดหลุมเป็นผล กฎของธรรมชาตินี้เรียกสั้น ๆ ว่า ธรรม ส่วนในหมู่มนุษย์ เราให้คนมาขุดดิน เราให้เงินเขา 3,000 บาทต่อเดือน เรียกว่าเขาได้เงินเดือน 3,000 บาท ก็วางเป็นกฎของมนุษย์ขึ้นคือการขุดดิน

เป็นเหตุ การได้เงินเดือนสามพันบาทเป็นผล การวางกฎในหมู่มนุษย์ขึ้นนี้ เรียกว่า วินัย ซึ่งเป็นความจริงขึ้นมาได้เพราะมนุษย์ยอมรับ จึงเป็นสมมติ ไม่ใช่ความจริงแท้

ความจริงแท้คืออะไร

การขุดดินเป็นเหตุ อะไรเป็นผลกันแน่ ผลที่แท้จริงคือหลุม หรือโพรง หรืออะไรก็ได้ที่เป็นเรื่องดินที่ถูกขุด ซึ่งจัดว่าเป็นผลตามธรรมชาติแน่นอน ไม่มีผิดเพี้ยน หลุมจะเกิดได้ต้องมีการขุด และการขุดก็เป็นเหตุให้เกิดหลุม เป็นเหตุเป็นผลที่แท้จริง

ส่วนการขุดดินแล้วได้เงิน 3,000 บาท เป็นกฎของมนุษย์ ซึ่งก็เป็นเหตุเป็นผล แต่กฎธรรมชาตินั้นแน่นอน ถ้าต้องการผลต้องทำเหตุ ส่วนกฎของ

มนุษย์นั้นไม่แน่นอนไม่จริง แต่ดูเหมือนจริง มองดูเป็นเหตุเป็นผล จะได้เงิน 3,000 บาท ก็ต้องขุดดิน แต่ที่จริงไม่ได้มีความจริงนี้อยู่ในธรรมชาติเลย ความจริงอันนี้อยู่ที่คนสมมติ เรียกว่าเป็นความจริงโดยสมมติ คือเกิดจากการยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข ถ้าไม่มีการยอมรับร่วมกันเมื่อไร กฎของมนุษย์จะหายไปทันที

ถ้าฝ่ายขุดได้ขุดแล้ว แต่ฝ่ายให้เงินไม่ยอมจ่ายเงิน หรือฝ่ายขุดไม่ได้ขุด แต่ฝ่ายให้เงินเกิดใจดี ให้เงินโดยไม่ขุด ความเป็นเหตุเป็นผลก็หมดไป เมื่อขาดสมมติ กฎมนุษย์ก็หายไป

สรุปได้ว่า 2 กฎนี้แยกได้ในเรื่องเดียวกัน ในการขุดดินนั้น กฎธรรมชาติที่เป็นความจริงแท้ คือ *ธรรม* ได้แก่การขุดดินแล้วทำให้เกิดหลุม และกฎของมนุษย์ที่ความเป็นจริงโดยสมมติหรือโดยยอมรับร่วมกันคือ *วินัย* ได้แก่การขุดดินทำให้ได้เงินเดือน 3,000 บาท

สองอย่างนี้สัมพันธ์กันอย่างไร

กฎของมนุษย์ตั้งขึ้นได้และจะมีความหมาย ต้องอิงอาศัยความจริงของกฎธรรมชาติ เราจะต้องมีความมุ่งหมายอย่างหนึ่งซึ่งตั้งอยู่บนฐานของธรรม คือตัวความจริงของธรรมชาติ เราต้องให้มีการขุดดินเพื่อว่าเราจะได้หลุมแสดงว่าความประสงค์ที่แท้นั้นมีอยู่ในธรรมชาติเป็นตัวธรรม แต่ที่เราตั้งเป็นเงื่อนไขเป็นกฎ เป็นข้อสมมติ ในหมู่มนุษย์ขึ้นมา ก็เพื่อประโยชน์ในสังคมของเรากล่าวคือ ในสังคมนั้น การที่มนุษย์จะอยู่ได้ จะต้องมีการบังคับยับยั้ง แม้ว่าจะจริงเราจะต้องการหลุม แต่หลุมจะเกิดขึ้นได้ ถ้าเราไม่ยอมรับให้มีเหตุที่เป็นไปในธรรมชาติเอง ก็ต้องเอาคนมาขุด ที่นี้คนที่มาขุดหลุมก็ต้องการเงินเลี้ยงชีพ จึงต้องตั้งกฎของมนุษย์อย่างที่เราได้กล่าวแล้วขึ้นมา และเราก็ยอมรับกัน โดยยอมรับปฏิบัติตาม ก็เกิดเป็นวินัยขึ้น

โดยนัยนี้วินัยจึงตั้งอยู่บนฐานของธรรมและมันจะมีผลจริงต่อเมื่อคนมีธรรม ถ้าคนไม่มีธรรม เช่นคนที่ขุดดินไม่อยากจะขุดดิน แต่อยากได้เงิน การขุดดินเป็นเพียงเงื่อนไขที่ทำให้เขาได้เงินเขาก็จะฉีกรัฐ

ถ้าเขาเลี้ยงได้ เขาจะเลี้ยง โดยไม่ขุดดิน แต่จะเอาเงิน ปัญหาจะเกิดตามมามากมาย เช่น เขาขุดดินโดยไม่เต็มใจและไม่ตั้งใจ ขาดความสุข ขาดความพึงพอใจ ในการปฏิบัติตามวินัย ไม่สนใจ ไม่จริงจัง ไม่ได้ผลตลอดจนอาจทำการทุจริต เพื่อให้ได้เงินโดยไม่ต้องขุดดิน ฉะนั้น *งานก็ไม่ได้ผล คนก็ไม่มีความสุข* ถ้าสามารถโยงวินัยกับธรรมให้สอดคล้องเป็นอันเดียวกันได้ หมายความว่าเรารู้ทัน สมมติ คือกฎเกณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา โดยให้ขุดดินแล้วได้เงิน 3,000 บาท แต่พร้อมกันนั้น เราก็มีความต้องการในสิ่งที่แท้จริงของตัวเหตุ คือ ต้องการหลุมด้วย โดยมองเห็นคุณค่าว่า หลุมนั้นมีประโยชน์อย่างไร ถ้ามีความต้องการในตัวผลที่แท้จริงตามธรรมอย่างนี้ คนก็จะทำการขุดดินด้วยความตั้งใจ เพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า ถ้าเมื่อใดการปฏิบัติเข้าถึงตัวธรรม วินัยก็จะได้ผลไปเองโดยธรรมชาติ การทำงานจะดำเนินไปอย่างจริงจังโดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมกัน เพราะว่าคนที่ขุดดินนั้น เขาทำด้วยความต้องการที่จะให้เกิดหลุม เขาก็จะขุดดินเอง ส่วนการที่จะได้เงินตอบแทนก็เป็นเรื่องต่างหาก เขาจะทำงานคือการขุดดินนั้นด้วยความเต็มใจและตั้งใจ พร้อมทั้งมีความพอใจและความสุขด้วย ฉะนั้น *งานก็ได้ผล คนก็เป็นสุข* แต่ถ้าเขาไม่ต้องการหลุมคือผลที่เกิดจากเหตุตามธรรมชาติ นั้น ก็จะเกิดปัญหามนุษย์ก็จะต้องสร้างระบบการควบคุม ที่เป็นระบบสมมติขึ้นมาบังคับควบคุมกันเป็นชั้น ๆ ซึ่งทั้งวุ่นวายและไม่ได้ผลดีจริง นี่คือการสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับวินัย

ความสัมพันธ์ผลของวินัย

เป็นอันว่า พระพุทธเจ้าทรงค้นพบธรรม และเพื่อให้ธรรมคือความจริงตามกฎธรรมชาตินั้น อำนวยผลเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ จึงทรงวางวินัยขึ้นมาเป็นกฎเกณฑ์ในหมู่มนุษย์ วินัยนั้นมีความหมายเป็นการจัดระเบียบชีวิต และการจัดระบบสังคมทั้งหมด เช่น การจัดระบบเศรษฐกิจ ในเรื่องความเป็นอยู่เกี่ยวกับปัจจัย 4 เป็นต้น จัด

ระบบสังคมว่าเราจะอยู่อย่างไร จัดระบบการบริหาร การปกครอง การพิจารณาตัดสินคดี ฯลฯ นี่คือการหมายเดิมแท้ของวินัย ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก

แต่ถ้ามองวินัยในความหมายของความเป็นระเบียบ เช่นว่า จะต้องเคร่งครัดในการเดินทาง ในการจราจร หรือวินัยในการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ ในสถาบัน ในโรงเรียน และในชั้นเรียน เป็นต้น อย่างที่เข้าใจกันส่วนมากในปัจจุบัน ก็เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยของวินัย ซึ่งขอเรียกว่าเป็นวินัยในความหมายที่แคบ

วินัยที่แท้ในความหมายที่กว้าง คือ ระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิตและสังคมมนุษย์นั้น จะตั้งอยู่ได้ดีเป็นผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยความเข้าใจพื้นฐานที่กล่าวแล้ว คือต้องมองวินัยโยงลงไปถึงธรรม หรือโยงวินัยกับธรรมเข้าด้วยกันได้เป็นเบื้องต้น

การที่เราสามารถจัดวินัย (ระเบียบชีวิตและระบบสังคม) ได้สำเร็จ เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ เพราะว่าสัตว์ทั้งหลายอื่นไม่มีความสามารถนี้ แต่การที่จะตั้งวินัยได้สำเร็จก็ต้องเข้าถึงธรรมก่อน คือเข้าถึงความจริงของกฎธรรมชาติ แล้วจึงสามารถมาตั้งกฎเกณฑ์ของมนุษย์ที่เรียกว่าวินัยได้สำเร็จและได้ผล

พระพุทธเจ้าทรงเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ คือ ธรรมแล้ว ทรงสามารถนำความรู้ในธรรมนั้นมาจัดตั้งวางระบบในหมู่มนุษย์ เพราะว่าสัตว์ทั้งหลายอื่นไม่มีความสามารถนี้ แต่การที่จะตั้งวินัยได้สำเร็จก็ต้องเข้าถึงธรรมก่อน คือเข้าถึงความจริงของกฎธรรมชาติ แล้วจึงสามารถมาตั้งกฎเกณฑ์ของมนุษย์ที่เรียกว่าวินัยได้สำเร็จและได้ผล

พระพุทธเจ้าทรงเข้าถึงความจริงของธรรมชาติคือธรรมแล้ว ทรงสามารถนำความรู้ในธรรมนั้นมาจัดตั้งวางระบบในหมู่มนุษย์ให้สำเร็จผลตามธรรมนั้น คือจัดตั้งวินัยได้ด้วย จึงได้รับพระนามว่าเป็น *สัมมาสัมพุทธ* ส่วนท่านที่เข้าถึงความจริงแต่ไม่สามารถจัดระบบระเบียบสังคมมนุษย์ให้คนจำนวนมากได้รับประโยชน์จากธรรมนั้นได้ก็เป็น

เพียงพระปัจเจกพุทธ เพราะฉะนั้นการจัดตั้งวินัยจึงเป็นความสามารถพิเศษอีกชั้นหนึ่ง

ตามปกติ ธรรม ท่านใช้คำว่า แสดง เพราะว่าเป็นความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติหน้าตาของเรา เป็นเพียงการแสดงไปตามที่มันเป็นจริง ถ้าบัญญัติก็หมายความว่าเอามาจัดระบบหรือวางเป็นหลักในการที่จะปฏิบัติอีกทีหนึ่ง ส่วน วินัย เป็นเรื่องของ การบัญญัติ คือ เป็นสิ่งที่ไม่มียุติในธรรมชาติ แต่เป็นความสามารถที่เอาความจริงตามธรรมชาตินั้น มาจัดวางให้เป็นระเบียบระบบแบบแผน เพื่อให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ด้วยดีตามธรรมนั้น

การที่มนุษย์จัดวางวินัยได้ จึงเป็นความสามารถพิเศษอย่างหนึ่ง

ในหมู่มนุษย์ที่พัฒนาแล้วการปฏิบัติตามวินัยคือการเอาประโยชน์จากธรรมมาใช้ได้นั่นเอง เมื่อเราปฏิบัติตามวินัยได้อย่างดี บนพื้นฐานแห่งธรรมแล้ว ก็จะทำให้สังคมมนุษย์เป็นไปด้วยดี หลักการนี้จึงแสดงถึงความหมายหลายอย่างในความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับวินัยเช่น

1. วินัยที่ถูกต้อง จะต้องตั้งอยู่บนฐานความจริงในธรรมชาติ ถ้ามีฉะนั้นวินัย (ระบบการจัดตั้งในสังคมมนุษย์) ก็จะไม่จริงจึงไม่ได้ผลไม่มั่นคง
2. วินัยต้องมีความมุ่งหมายเพื่อธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความชอบธรรม ความเป็นธรรม ความดีงามของสังคม

ถ้าคนที่บัญญัติจัดวางสิ่งที่เรียกว่าวินัย เช่น กฎหมายเป็นต้นในสังคมมนุษย์ มีเจตนาไม่ดี มีน้ำใจไม่เป็นธรรม เช่น เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นต้น ก็อาจจะจัดวางกฎหมายที่ไม่ชอบ ไม่สอดคล้องกับธรรม คือ ไม่เป็นไปตามและไม่เป็นเพื่อความดีงามที่ตัวธรรมในธรรมชาติ การวางกฎหมายหรือบัญญัติวินัยนั้นก็จบพร่อง แล้วผลที่ต้องการก็จะไม่เกิด เช่นในสภาผู้แทนราษฎรเราต้องการออกกฎหมายเราก็ต้องเข้าถึงความจริงก่อน ต้องรู้หลักการ เข้าใจชัดว่าความถูกต้องความดีงามเป็นอย่างไร อะไรเป็นความมุ่งหมายของการออกกฎหมายนั้น บัณฑิตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น

เป็นอย่างไร แล้วก็มีเจตนาดี มีใจเป็นธรรม ถ้ามีเจตนาจะเอาผลประโยชน์ส่วนตนขึ้นมา กฎหมายก็ยุ่ง ไม่เป็นธรรม คือไม่สอดคล้องกับธรรม เสียความสัมพันธ์ระหว่างวินัยกับธรรม วินัยคือการตรากฎหมายก็ไม่สัมฤทธิ์ผล

เพราะฉะนั้น การบัญญัติวินัยคือการจัดตั้งรูปแบบวางระบบระเบียบต่าง ๆ ของสังคม เช่น ออกกฎหมาย จึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 อย่าง คือ

1. มีปัญญา คือ เข้าถึงตัวธรรมรู้ความจริงในเรื่องนั้น ๆ รู้ความถูกต้องดีงามที่พึงต้องการ
2. เจตนาดี คือ เจตนาบริสุทธิ์ถูกต้องดีงามมุ่งผลที่สอดคล้องตามธรรมที่รู้

วินัยกับศีล

อนึ่ง ควรเข้าใจคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ในเรื่องวินัย

วินัย มีคำที่ใช้คู่กันคำหนึ่งคือ ศีลซึ่งในภาษาไทยปัจจุบันเรานำไปใช้ในความหมายแคบ ๆ และบางทีก็แตกต่างกันไกลกับคำว่าวินัย แต่ที่จริงศีลและวินัยเป็นคำที่คู่เคียงกันอย่างยิ่ง

ดังได้กล่าวแล้วว่า วินัยเป็นบัญญัติของมนุษย์ เป็นการการจัดตั้งตามสมมติ ได้แก่การจัดระเบียบความเป็นอยู่และการจัดระบบสังคม ซึ่งแยกเป็นความหมาย 3 อย่าง คือ

1. การจัดระเบียบระบบ ก็เรียกว่า วินัย
2. ตัวระเบียบระบบ หรือตัวกฎนั้น ก็เรียก

ว่า วินัย

3. การฝึกคนให้ตั้งอยู่ในระบบระเบียบ ก็เรียกว่า วินัย

เมื่อคนปฏิบัติตามวินัย จนเกิดเป็นคุณสมบัติของเขาขึ้นมา คุณสมบัติที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้นเรียกว่า ศีล

ฉะนั้น ผู้มีศีล คือ ผู้ที่ตั้งอยู่ในวินัย การตั้งอยู่ในวินัย หรือที่ชอบเรียกในปัจจุบันว่า ความมีวินัยนี้เรียกว่า ศีล เวลานี้เราใช้คำว่าศีลในความหมายแคบมาก ก็เลยต้องใช้คำว่าความมีวินัย ที่จริงความมีวินัยนั้นแหละคือความหมายของคำว่าศีล

วินัยเป็นเรื่องข้างนอก เมื่อใดมันเกิดเป็นคุณสมบัติของคน คือการตั้งอยู่ในวินัยกลายเป็นความประพฤติตามปกติของเขา ก็เรียกว่า ศีล แล้วต่อมาก็ใช้ปนกันไป ที่จริงศีลเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาหรือการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ ได้แก่การฝึกในระดับวินัย วินัยเป็นเครื่องฝึก ส่วนการปฏิบัติตนในการฝึกนั้นเป็นศีล ศีลเป็นเรื่องของตัวคน เป็นการพัฒนาตัวของคน เป็นคุณสมบัติของคน

วินัยเป็นคำกว้าง ใช้เป็นคำเอกพจน์อย่างเดียว หมายถึง ประมวลกฎเกณฑ์ หรือประมวลบทบัญญัติคือระเบียบทั้งหมดแต่เมื่อแยกเป็นข้อ ๆ แต่ละข้อ เรียกว่า ลีขาท 5 แปลว่า ข้อศึกษา หรือข้อฝึกหัด วินัยเป็นเรื่องของการฝึกมนุษย์ เพราะฉะนั้นบทบัญญัติแต่ละข้อที่จัดวางขึ้นมาจึงถือเป็นข้อฝึกคนทั้งนั้น และจึงเรียกว่า ลีขาท

ศีล 5 เป็นศัพท์ที่ชาวบ้าน ศัพท์ทางพระแท้ ๆ เรียกว่า ลีขาท 5 เพราะเป็นข้อฝึกหัด 5 ข้อ

ในระบบการฝึกคนที่เราเรียกว่า การศึกษา ท่านจัดเป็น 3 ด้าน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การฝึกในระดับต้น ๆ เมื่อเรียกรวม ๆ ก็เรียกว่า ศีล การฝึกศีลคือฝึกให้มีศีลนั้นก็ทำด้วยวินัยนั่นเองฉะนั้นวินัยจึงเป็นเครื่องฝึกคนให้มีศีล ที่พูดกันว่าฝึกให้มีวินัยที่ถูกแท้ต้องพูดว่าฝึกให้มีศีลหรือฝึกด้วยวินัยให้มีศีล

ตอนนี้เอาเท่านี้ก่อน ถ้าอธิบายหลายศัพท์จะยุ่ง

สรุปว่า การฝึกคนให้มีวินัย คือ การฝึกคน

ให้มีคตินั่นเอง การฝึกในขั้นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งในระบบการศึกษาจะต้องโยงกันหมดกับการศึกษาส่วนอื่นทุกด้าน คือ ต้องโยงไปถึงสมาธิ ปัญญาด้วย จึงจะได้ผลจริง

วินัยเป็นการจัดสรรโอกาส

วินัยนี้มักจะเข้าใจกันในความหมายเชิงลบ คือไปเข้าใจเป็นเครื่องบังคับควบคุม ซึ่งยังไม่ถูกต้อง เรียกว่าเป็นความหมายสำหรับคนที่ยังไม่ได้พัฒนา

ความหมายที่ต้องการของวินัยเป็นความหมายเชิงบวกกล่าวคือวินัยเป็นการจัดสรรโอกาส ทำให้ชีวิตและสังคมมีระบบระเบียบ และมีโอกาสเกิดขึ้น ทำให้ทำอะไรๆ ได้คล่องดำเนินชีวิตได้สะดวก ดำเนินกิจการได้สะดวกถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบก็สูญเสียโอกาสในการที่จะดำเนินชีวิต และทำกิจการของสังคมให้เป็นไปด้วยดี ตลอดจนทำให้การพัฒนาได้ผลดี

ทำไมจึงต้องจัดระเบียบ ทำไมจึงต้องมีวินัย ถ้าชีวิตวุ่นวาย การเป็นอยู่ของมนุษย์ สับสนหะระเบียบไม่ได้ โอกาสในการดำเนินชีวิตก็จะหายไป เช่นในที่ประชุมนี้ ถ้าเราไม่มีระเบียบเลย โต๊ะเก้าอี้ก็วางเกะกะทั่วไป คนก็เดินกันไปเดินกันมา อากาศก็ฟุ้งกันไม่รู้เรื่อง สับสน แม้แต่จะเดินก็ยาก เดินไปก็เตะโน่นชนนี่ กว่าจะถึงประตูก็เสียเวลาดังหลายนาที่ แต่พอเราจัดของให้เป็นระเบียบตกลงกันว่าตรงนี้เป็นทางเดินก็เว้นไว้เป็นช่องว่าง เราเดินพรอดเดียวก็ถึงประตู ทำให้สะดวก รวดเร็ว

กิจการต่างๆ ต้องมีระเบียบหรือต้องอาศัย วินัยมาจัดสรรโอกาสทั้งนั้น ที่เห็นได้ง่ายๆ เช่น เมื่อแพทย์จะผ่าตัด ศัลยแพทย์จะต้องการวินัยมาก จะต้องจัดระเบียบเครื่องมือที่ใช้ตามลำดับการทำงานอย่างเคร่งครัดทีเดียว ต้องตกลงกันไว้ก่อนว่า ขั้นตอนใดจะใช้เครื่องมือไหน และส่งเครื่องมือให้ถูกต้อง คนนี้ยืนตรงนี้ จังหวะนี้ ถึงเวลาใดส่งเครื่องมืออันไหน เพราะอยู่ในช่วงของความเป็นความตาย พยาบาลที่จัดเตรียมเครื่องมือ ต้องพร้อม จะจัดให้

ถูกลำดับทุกอย่าง ผิดนิดไม่ได้ เพราะงานนั้นต้องเป็นไปตามเวลาที่จำกัด ฉะนั้นในกิจการที่ยังมีความสำคัญ มีความซับซ้อน มีความเป็นความตาย เข้ามาเกี่ยวข้อง วินัยจะยิ่งต้องมีความเคร่งครัด แม่นยำมากยิ่งขึ้น

ในสังคมวงกว้างออกไป ถ้าชีวิตคนไม่ปลอดภัย สังคมไม่มีความเป็นระเบียบ มีโจร มีขโมย มีการทำร้ายกัน เราจะไปไหนเวลาไหน ก็ไม่สะดวก เพราะกลัวว่าถ้าไปเวลานี้หรือผ่านสถานที่จุดนั้นแล้ว อาจจะถูกทำร้ายได้ เมื่อคนไม่กล้าเดินทาง ความหวาดระแวงกิจการงานของสังคมและการดำเนินชีวิตของบุคคลก็หมดความคล่องตัวทำให้ขัดข้องไปหมด

โดยนัยนี้ วินัยจึงช่วยจัดทำให้เกิดระบบระเบียบในชีวิตและสังคมขึ้น ทำให้เกิดความคล่องตัว จะทำอะไรต่ออะไรก็ได้ผล ฉะนั้น การจัดวางวินัย จะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายนี้อยู่เสมอ เช่นต้องตรวจสอบว่า การจัดวางวินัยของเรามีความมุ่งหมายชัดเจนหรือไม่ ที่จะช่วยชีวิตและกิจการงาน เป็นไปได้ด้วยดี เกิดมีโอกา และทำให้มั่นใจว่า เมื่อเราจัดระบบระเบียบเรียบร้อยดีแล้ว โอกาสในการพัฒนาชีวิตจะเกิดขึ้น ความเป็นอยู่และกิจการต่างๆ จะเป็นไปด้วยความคล่องตัว นำไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

ในการพัฒนามนุษย์ระยะยาวถ้าไม่มีวินัยเป็นฐานก็จะทำให้เกิดความขัดข้องวุ่นวายสับสน ฉะนั้นเราจึงจัดวางวินัยเพื่อความมุ่งหมายระยะยาว ในการพัฒนามนุษย์ด้วย และด้วยเหตุนี้วินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญในสังคมประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องการโอกาสเหล่านี้ ในการที่จะให้มนุษย์มาสื่อสารแสดงออก เพื่อนำเอาศักยภาพของตัวเองออกมาช่วยในการสร้างสรรค์สังคมอย่างได้ผล

สรุปว่า วินัยมีความหมายเชิงบวก คือเป็นการจัดสรรโอกาสให้ชีวิตและสังคมดำเนินไปโดยสะดวก คล่องตัว ได้ผล มีประสิทธิภาพ และเป็นโอกาสแก่การพัฒนามนุษย์ด้วย

ความสำคัญของวินัย อยู่ที่การฝึกคนให้มีศีล

คตินั้นมีความสำคัญมาก เมื่อคนตั้งอยู่ในวินัยอย่าง ที่เรียกกันว่าเป็นคนมีวินัยแล้วพระพุทธเจ้าตรัสว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในสิ่งที่เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม ซึ่งมี 7 ประการ ด้วยกัน ความมีวินัยหรือศีลนี้เป็นรุ่งอรุณของการ ศึกษา หรือแสงเงินแสงทองนั้นอย่างหนึ่ง

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เมื่อพระอาทิตย์จะอุทัย ย่อมมีแสงเงินแสงทองขึ้นมาก่อนฉันใดชีวิตที่ดีงาม จะเกิดขึ้นโดยมีความถึงพร้อมด้วยศีลหรือความมี วินัยนี้เป็นสิ่งบ่งบอกเบื้องต้นด้วย ฉะนั้น ถ้าคน ตั้งอยู่ในวินัยมีศีลแล้ว ก็มั่นใจได้ว่าชีวิตที่ดีงามจะ เกิดขึ้น เท่ากับว่าพระพุทธเจ้าตรัสให้คำรับรองไว้ว่า ศีลหรือความมีวินัยเป็นรุ่งอรุณของการศึกษา เป็น สัญญาณว่ามนุษย์จะมีการพัฒนาและมีชีวิตที่ดีงาม ต่อไป

วิธีเสริมสร้างวินัย

สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็น พฤติกรรมเคยชิน

วิธีฝึกวินัยที่ดีที่สุดอาศัยธรรมชาติของ มนุษย์คือใช้ธรรมชาติของมนุษย์มาเป็นเครื่องช่วย คือทำให้เป็นไปตามธรรมชาติ หรือสอดคล้องกับ ธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง หมายความว่ามนุษย์ที่ ดำเนินชีวิตโดยทั่วไปนี้อยู่กันด้วยความเคยชิน ที่ เราเป็นอยู่กันทุกวันนี้ เมื่อพบเห็นอะไรแล้ว จะ ปฏิบัติการอะไรอย่างไร เราทำไปตามความเคยชิน เป็นส่วนใหญ่

ความเคยชินเกิดจากอะไร ก็เกิดตาม ธรรมชาติของธรรมชาติหรือตามธรรม คือความเป็น ไปตามเหตุปัจจัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั่นเอง มนุษย์จะทำพฤติกรรมอะไรอย่างไรพอทำไปแล้ว ครึ่งสองครั้งก็เริ่มมีแนวโน้มที่จะชินอย่างนั้น และก็ ทำอย่างนั้นซ้ำไปซ้ำมาๆ จนชินพอชินแล้วก็ยึด มันแล้วก็เกิดความพึงพอใจในพฤติกรรมที่เคยชิน นั้นพอชินแล้วก็เปลี่ยนแปลงแก้ไขยาก ยิ่งยึดมั่น แล้วยิ่งถอดยาก และปฏิเสธก็จะมีเหตุผลมาปกป้อง ตนเองเสียด้วย ทำให้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นจะต้องยึด

แบบนี้ใครจะมาบอกให้ทำอย่างอื่นไม่เอา ฉะนั้น เราจึงต้องถือโอกาสใช้ความเคยชินของมนุษย์ให้ เป็นประโยชน์แก่ตัวเขา

เราต้องยอมรับว่ามนุษย์ทั้งหลายส่วนใหญ่ อยู่ด้วยความเคยชิน จริงอยู่มนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่ ต้องฝึกและฝึกได้ แต่เราก็ต้องยอมรับด้วยว่าการที่ จะฝึกคนนี้ต้องใช้ความสามารถและต้องมีระบบใน การฝึกซึ่งต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ บางทีก็ เหน็ดเหนื่อยพอสมควร ถ้าเขาหลงเคยชินอย่างไร แล้วก็แก้ยาก เรายอมรับความจริงนี้เสียก่อน เมื่อ เรายอมรับความเคยชินเป็นสำคัญแล้ว เราก็ใช้ ความเคยชินเป็นการฝึกขั้นแรก คือ ฝึกให้เป็น พฤติกรรมเคยชินโดยถือว่าต้องสร้างวินัยให้เป็น พฤติกรรมเคยชิน

วิธีที่ 1 นี้ก็คือ เมื่อเขาเริ่มต้นชีวิตเข้าสู่สังคม เข้าสู่ชีวิตใหม่ เข้าสู่หมู่ใหม่ เราก็ถือโอกาสตอนนั้น โดยรู้ทันความจริงว่าคนเราเมื่อมีชีวิตอยู่เขาต้องมีการเคลื่อนไหว เขาจะมีการเคลื่อนไหว คือมี พฤติกรรมนั้น ในเวลาที่เขาประสบการณ์ หรือมี สถานการณ์เกิดขึ้นซึ่งเขาจะต้องมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง คือเขาจะต้องทำอย่างใด อย่างหนึ่งเคลื่อนไหวอย่างใดอย่างหนึ่ง มี พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และเมื่อเขาเจอ สถานการณ์อย่างนั้นอีกแล้วเขาก็จะชิน และ พฤติกรรมอย่างนั้นก็กลายเป็นพฤติกรรมเคยชิน ของเขา

ก่อนที่จะเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินนั้น ถ้า พฤติกรรมที่เขาทำครั้งแรกเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ก็ เท่ากับว่าเขาเสียเปรียบหรือเริ่มเสียโอกาสแล้ว แล้ว ก็มีหวังพฤติกรรมนั้นจะกลายเป็นพฤติกรรมเคยชิน ของเขาต่อไปซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่นี้ พอเคยชินแล้วคราวนี้เราก็กาลบาก แก้ไขยาก เขาก็ จะมีพฤติกรรมเคยชินอย่างนั้นติดตัวไป ฉะนั้นเพื่อ ชิงให้เกิดพฤติกรรมที่ดีไว้อีกก่อน และกันพฤติกรรมที่ ไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น เรารีบเอาพฤติกรรมที่ดีที่เราเรียก ว่าวินัย คือพฤติกรรมเคยชินที่ดีเข้าไปให้เสียก่อน พอพฤติกรรมที่ดีเข้าไปเป็นตัวเลือกที่ 1 และเขาจับ

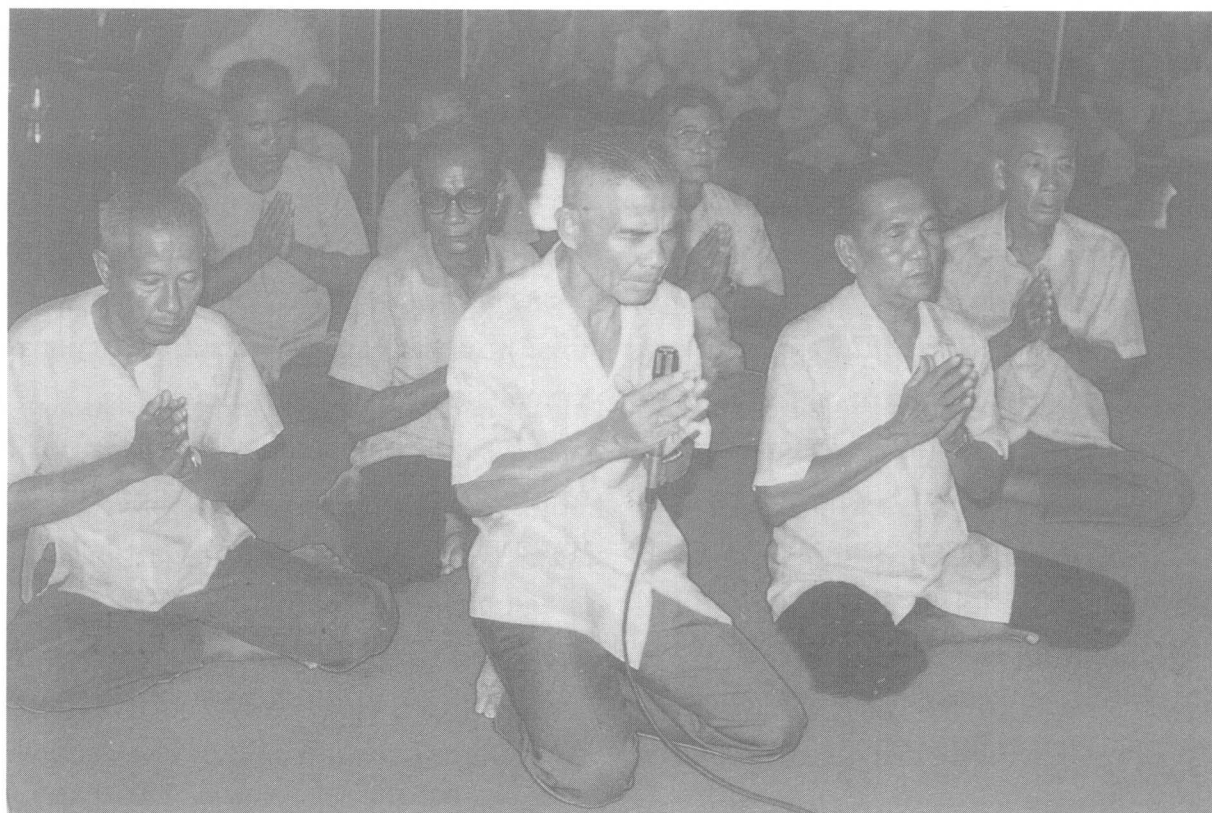
เอาพฤติกรรมนั้นได้แล้วก็มีแนวโน้มว่าพอเจอสถานการณ์อย่างนั้นครั้งที่ 2 เขาก็จะทำอย่างนั้น พอ 3-4 ครั้ง คราวนี้ลงตัวแล้วกลายเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดีคราวนี้ก็สบายแล้ว ฉะนั้นจึงควรใช้วิธีพื้นฐานในการสร้างวินัยซึ่งไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไรมากนัก ถ้าเราไม่ทำเราก็ต้องเสียโอกาส ถึงอย่างไรมันก็ต้องเคยชินไปทางใดทางหนึ่งอยู่แล้ว เราก็จึงให้ชินไปในทางที่ดีเสียเลย ฉะนั้นจึงเอาพฤติกรรมเคยชินมาเป็นพื้นฐาน เป็นวิธีการเบื้องต้นในการสร้างวินัย โดยการทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดี

หลักการนี้ใช้ได้ดีกับเด็กๆ เพราะเขาเพิ่งเข้ามาสู่โลก ยังไม่มีพฤติกรรมเคยชินอะไรทั้งนั้น เราก็เริ่มให้อันที่ดีเข้าไปเสียก่อนเลย ฉะนั้นตัวแบบจึงมาจากพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่มีวินัยดี ก็มีหวังว่าลูกจะมีวินัยดีด้วย เมื่อมีคนมาเข้าสู่ชุมชนใหม่ มาโรงเรียนใหม่ ถ้าคนที่อยู่ก่อนประพฤติกันอย่างไร คนที่มาใหม่ก็พลอยตามไปในเวลาที่มีสถานการณ์อย่างนี้ๆ คนทำงานเก่าหรือหัวหน้าเคยทำกันอย่างไร คนมาทำงานใหม่ก็จะทำตามอย่างนั้น แล้วเขาก็จะเคยชินต่อไปเขาก็จะทำอย่างนั้น มีพฤติกรรมอย่าง

นั้น โดยไม่ต้องคิดไม่ต้องรู้ตัว เพราะฉะนั้นถ้าหัวหน้าคนงานเป็นคนมีปัญญา มีสติสัมปชัญญะดี ก็รับนำทางพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในตอนแรกให้ดี พอได้ทำอย่างใดแล้วคนใหม่นั้นก็จะติด เกิดเป็นพฤติกรรมที่เคยชินเป็นวินัย ก็สบายไปเลย แต่ถ้าตอนแรกไม่ใช่โอกาส มัวปล่อยยให้เขามีพฤติกรรมเคยชินอย่างอื่นไปแล้ว คราวนี้ก็จะแก้ไขได้ยาก ต้องยุ่งยากลำบากใจเรื่อยไป

ใช้วินัยที่ลงตัวแล้วคือวัฒนธรรม มาช่วย

วัฒนธรรมก็มาช่วยในเรื่องนี้เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สร้างวินัยแบบพฤติกรรมเคยชิน เช่นพ่อแม่ พาเด็กไปในสถานที่ที่ต้องให้บริการแก่คนจำนวนมาก พ่อแม่ไปเข้าแถวรอคิว เด็กก็ไปเข้าแถวด้วย พอเจอครั้งแรกเขาก็เข้าแถว ต่อไปครั้งที่ 2 เด็กก็เข้าแถว ต่อไปครั้งที่ 3 เด็กก็เข้าแถว จากนั้นเด็กก็เข้าแถวรอคิวเอง โดยไม่ต้องตั้งใจฝึก ไม่ต้องไปสอนให้ปากเปียกปากแฉะ วัฒนธรรมเข้าแถวก็มีมาเองจากการถ่ายทอดตาม

ความเคยชิน นี่คือนิสัยที่กลายเป็นวิถีชีวิต

ถ้าในหมู่คณะของเราปฏิบัติอะไรให้วินัยลงตัวเป็นวัฒนธรรมไปแล้ว คนที่เข้ามาสู่วัฒนธรรมนั้น สุ่มชนนั้นใหม่ ก็จะเป็นไปอย่างนั้นเอง เพราะฉะนั้นสำหรับพฤติกรรมเคยชิน โดยวิธีของวัฒนธรรมนี้ ในสังคมที่เขาสร้างสรรค์ถ่ายทอดเรื่องระเบียบวินัยมาก่อน เขาก็ได้เปรียบ เพราะว่าคนรุ่นหลังเข้าสู่วินัยโดยติดพฤติกรรมเคยชินไปเอง แต่ถ้าเรายังไม่มีวัฒนธรรมอย่างนั้น เราก็ต้องอาศัยมีผู้นำที่รู้หลักการอันนี้แล้วนำไปใช้ อย่่างไรก็ตาม อันนี้เป็นวิธีพื้นฐานเท่านั้น ต้องพูดถึงวิธีอื่นต่อไป

สร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์กร

การฝึกวินัย (คือฝึกให้เป็นศีล) นั้นจะได้ผลดีต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์กรประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกันด้วย คือเป็นระบบองค์กรที่องค์กรร่วมจะต้องประสานกัน หมายความว่า ในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์หรือการศึกษาจะต้องให้องค์ประกอบ 3 ส่วน คือ ด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ประสานไปด้วยกัน ทำให้เกิดองค์กรร่วมที่สมบูรณ์ แล้วสิ่งที่ฝึกนั้นก็กลายเป็นชีวิตจริงของเขา ฉะนั้นเวลาเราฝึกทำอะไรอย่างหนึ่ง จึงต้องดูทั้งสามด้าน คือ

1. ด้านพฤติกรรม ถ้าเขามีพฤติกรรมที่ดีด้วยความเชื่อกดีแล้ว
2. ด้านจิตใจ ถ้าเขามีความพึงพอใจ หรือมีความสุขในการทำพฤติกรรมนั้นพฤติกรรมนั้นจะมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นทางด้านจิตใจ จะต้องคอยดูว่าทำอย่างไรจะ让他ตั้งอยู่ในวินัยด้วยความสุข มีความพึงพอใจ
3. ด้านปัญญา ถ้าเขามีความรู้เข้าใจเหตุผลมองเห็นคุณค่า มองเห็นประโยชน์ของการกระทำหรือพฤติกรรมนั้น ความรู้ความเข้าใจนั้นก็มาหนุนองค์ประกอบฝ่ายจิตใจ ทำให้เขายังมีความพึงพอใจและมีความสุขในการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นยิ่งขึ้นไปอีก

ทั้งด้านปัญญาคือความรู้ความเข้าใจนั้น และด้านจิตใจคือความสุขความพอใจต่างก็มาหนุนให้พฤติกรรมดีขึ้นนั้นยิ่งหนักแน่นมั่นคงลงตัว

ฉะนั้นองค์ประกอบสามส่วนนี้จึงเสริมซึ่งกันและกัน พฤติกรรม สภาพจิตใจและปัญญา สามอย่างนี้จะต้องพัฒนาด้วยกันถ้าทำไปทีละอย่าง อาจจะกลายเป็นการบังคับ ถ้าการบังคับเกิดขึ้นจิตใจของคนไม่มีความสุขพอจิตใจของคนไม่มีความสุขเขาจะทำด้วยความจำใจและพร้อมที่จะละเมิด แล้วต่อไปก็อาจจะเกิดปัญหา ที่นี้ถ้าไม่ทำด้วยปัญญา ต่อไปเขาเรียนรู้ไปทางอื่น เขาไม่เห็นเหตุผลในเรื่องนี้ เขาก็สงสัยจ ทำให้เขาเกิดความลังเลที่จะทำ ฉะนั้นต้องให้ได้ทั้ง 3 ส่วน นี่คือต้องมีทั้ง ศีล สมาธิ ปัญญา จะต้องฝึกวินัยให้ได้อย่างองค์ประกอบสัมพันธ์กันพร้อมทั้ง 3 ด้านนี้

สร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม

วินัยจะทำให้เกิดความสุข และประพฤติดีปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ โดยใช้ปัจจัยอย่างอื่นมาช่วยอีกก็ได้ เช่นมีกัลยาณมิตร ขอยกตัวอย่างว่า ถ้าครูอาจารย์น่ารัก ทำให้เด็กมีความอบอุ่นสบายใจ เด็กก็อยากจะเชื่อฟัง ครูอาจารย์ที่เขารัก เคารพ และศรัทธานั้น พอพูดอะไรลูกศิษย์ก็อยากทำอยู่แล้ว และเขาก็มีความสุขที่จะทำตามด้วย วินัยก็เกิดได้ง่าย เพราะฉะนั้น ศรัทธา ความรัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ศรัทธา และความรัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ศรัทธา และความรักนี้พ่วงอยู่กับความมีกัลยาณมิตร แต่อันนี้ที่จริงเป็นองค์ประกอบที่จะมาเสริม เอามาพูดแทรกเสียก่อน เพื่อยกตัวอย่างให้เห็น

ความเป็นกัลยาณมิตรเป็นตัวเสริมในการสร้างวินัยจากพฤติกรรมที่เคยชินได้โดยทำหน้าที่หนุนองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ

- เป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม (ศีล)
- มีความรัก ทำให้เกิดความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง พร้อมทั้งศรัทธาและมีความสุข (จิตใจ)
- กัลยาณมิตร รู้เหตุผล สามารถบอกได้

ว่าทำอย่างนั้นแล้วมีผลอย่างไร ทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลและคุณค่าในสิ่งที่ทำ (ปัญญา)

สร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจ

อีกวิธีหนึ่งซึ่งเอาปัจจัยด้านจิตใจมานำ คือ การตั้งเป็นอุดมคติในจิตใจ ทำให้ใจมีความฝักใฝ่มุ่งมั่นอย่างแรง เช่นชนชาติหนึ่งตั้งเป้าหมายใฝ่ฝันว่าชาติเราจะต้องยิ่งใหญ่มีชื่อเสียงปรากฏไปทั่วโลกว่าเป็นชาติที่มีวินัยเพื่อให้ชาติของเรายิ่งใหญ่ ขอให้คนของเราปฏิบัติอย่างนี้ๆ ด้วยความที่มีเป้าหมายอย่างแรง เป็นอุดมคติ ใฝ่ตั้งใจจริงอย่างนี้ ก็ทำให้คนปฏิบัติตามวินัยได้ แต่วินัยแบบนี้อาจจะทำให้เกิด เช่น ใช้กิเลสรุนแรง ทำให้คนมีความภูมิใจว่า "แหม หมู่คณะของเราเนี่ยยอดเยี่ยม" การใช้วิธีการนี้มักทำให้เกิดความคิดเปรียบเทียบ และมักจะนำมาปลุกใจกันว่า หมู่คณะของเรารักษาวินัย มีวินัยดี เห็นไหมเทียบกับโรงเรียนอื่นโน้น โรงเรียนของเรามีชื่อเสียง ใครๆ ก็นิยม ไปไหนก็มีเกียรติ เราก็ภาคภูมิใจตัวเองว่า โรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีเกียรติ มีวินัย ถ้าใช้วิธีเราอย่างนี้ ท่านเรียกว่า เรามานะ

มานะในระดับต้นๆ นี่เป็นความภูมิใจ แต่ถ้าแรงไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นคนอื่น ตลอดจนเป็นการแข่งขันแย่งชิงความเป็นใหญ่ มุ่งความเด่นความดัง ซึ่งมีภัยอันตรายอยู่ด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าจะใช้มันก็ใช้ได้ แต่ในขั้นต้นแล้วต้องปรับเปลี่ยนไปใช้ปัจจัยตัวอื่นที่เป็นฝ่ายดี ถ้าใช้มานะตลอดไป จะก่อให้เกิดปัญหาในระหว่างมนุษย์ คือรักษากลุ่มของตัวเองได้ แต่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น แล้วทำให้เกิดสภาพจิตใจไม่ดี คือการดูถูกดูแคลน ความทะนงตัวหยิ่งลำพองตลอดจนการคิดกำจัดคนอื่นต่อไปอีกไม่ประกอบด้วยปัญญาที่แท้จริง บางสังคมบางประเทศ บางกลุ่มก็รักษาวินัยด้วยมานะนี้ แม้แต่ทำคุณความดีอื่นๆ ก็ด้วยมานะนี้ เป็นการทำตนให้อยู่ในระบบการแข่งขันไปในตัว อย่างน้อยก็ต้องอาศัยความรู้สึกภูมิใจเข้าช่วยและเมื่อภูมิใจในกรณีอย่างนี้แล้วก็มักจะต้องพอง วิธีนี้ทางธรรมจึงไม่

สนับสนุน ถ้าจะใช้ก็ต้องระวัง โดยรีบสร้างปัจจัยที่ดีมาสืบทอดต่อไปอย่างที่กล่าวแล้ว

สร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับ

อีกวิธีหนึ่งคือการสร้างวินัยโดยใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ บังคับควบคุม โดยมีการลงโทษวิธีนี้ก็สร้างวินัยได้แต่เป็นวิธีที่ไม่ดีและไม่ถูกต้อง ไม่เข้ากับหลักการของธรรม เป็นวิธีการที่ไม่ถูกธรรม คือไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของกฎธรรมชาติ มนุษย์จะมายัดเหยียดเอาศีลใส่ให้แก่กันไม่ได้ ศีลเกิดจากการฝึกให้มีขึ้นในตัวคน ฉะนั้น การกดหรือบีบบังคับนี้ ถ้าอำนาจยังอยู่ก็อยู่ได้ แต่พออำนาจที่กดบีบหมดเมื่อไร คนก็จะละเมิดวินัยคราวนี้ยังปั่นป่วนเสียหายหมด ฉะนั้นในสังคมที่อยู่ได้ด้วยกฎข้อบังคับแล้วใช้อำนาจบีบบังคับกัน ถึงแม้จะมีวินัยอยู่ได้ แต่เมื่อไรอำนาจที่กดบีบนั่นหายไป สังคมนั้นก็ปั่นป่วนอีกไม่ได้ผลอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับนี้ บางครั้งได้ผลในเมื่อกฎเกณฑ์นั้นไม่บีบบังคับรุนแรงเกินไป และมีช่วงเวลายาวพอที่จะให้คนผ่านเข้าสู่ความเคยชินจนเขาไม่รู้ตัวพอกลายเป็นความเคยชินไปแล้ว ก็เข้าสู่กฎธรรมชาติตามวิธีแรก คือเป็นวินัยพื้นฐานที่เกิดขึ้น โดยการสร้างพฤติกรรมเคยชิน มันกลายเป็นเรื่องของความเคยชินตามธรรมชาติที่มารับทอดจากการใช้อำนาจบีบบังคับ อันนั้นต่างหากที่ได้ผล

การใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ข้อบังคับมาฝึกวินัยให้คนมีศีลนี้ มีวิธีที่จะทำให้ได้ผลได้ โดยต้องไม่ให้อยู่แค่เป็นการใช้อำนาจกดบีบบังคับและลงโทษ แต่ต้องให้จิตใจของคนเกิดความรู้สึกสำนึกกว่าเป็นการฝึก โดยให้เขารู้เข้าใจมองเห็นเหตุผลและประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับนั้นๆ ความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการฝึกนี้จะทำให้เขาเกิดมีความพึงพอใจหรือความเต็มใจขึ้นมาในระดับหนึ่งที่จะทำตาม และก็ทำให้ได้ผล ซึ่งก็คือทำให้เข้าสู่ระบบการศึกษาที่แท้จริง โดยมีองค์ประกอบสามส่วน คือ พฤติกรรม สภาพจิตใจ และ

ปัญญา เข้ามาประสานกัน

วินัยในฐานะเป็นองค์ประกอบของ ประชาธิปไตย

การฝึกวินัยนี้มีความหมายอีกอย่างหนึ่งด้วย คือเราถือว่าวินัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของประชาธิปไตย ถ้าไม่มีวินัย ประชาธิปไตยก็ตั้งอยู่ยาก เพราะประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน ประชาชนปกครองกันเอง ประชาชนจะปกครองกันเองได้ประชาชนทุกคนต้องปกครองตนเองได้ คนที่ปกครองตนเองได้คือคนที่มีความวินัย คนที่ไม่มีวินัยจะปกครองตนเองไม่ได้ เมื่อปกครองตนเองไม่ได้แล้วจะไปร่วมกันปกครองเป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร ประชาธิปไตยก็ไปไม่รอด

สรุป ประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชนที่แต่ละคนปกครองตนเองได้

การที่จะทำให้คนปกครองตนเองได้ ต้องทำให้คนมีความวินัย คือมีศีล หรือตั้งอยู่ในวินัย แต่สาเหตุของความขาดวินัยอย่างหนึ่งมันมาจากปัญหาเกี่ยวกับหลักการของประชาธิปไตยเสียเอง กล่าวคือมีองค์ประกอบอยู่อย่างหนึ่งที่สำคัญมาก ประชาธิปไตยคือเสรีภาพ ทีนี้ถ้าคนเข้าใจความหมายของเสรีภาพไม่ถูกต้อง เสรีภาพนั้นก็มาขัดแย้งกับวินัย เหมือนกับในบางสังคมที่มีปัญหาการขาดวินัยเกิดขึ้นเพราะคนไปยึดถือเสรีภาพไปทางที่ผิด คือไม่เข้าใจถึงความหมายของเสรีภาพ นึกว่า เสรีภาพ คือ การทำได้ตามใจชอบ เพราะฉะนั้นการตามใจตนเองได้ทำตามใจชอบได้ ก็คือการมีเสรีภาพแล้ว บอกว่าเสรีภาพคือองค์ประกอบของประชาธิปไตย เมื่อเข้าใจเสรีภาพอย่างนี้ วินัยก็มีไม่ได้ กลายเป็นว่าคนพวกนี้ เอาข้ออ้างจากหลักการของประชาธิปไตย ก็เกิดความขัดแย้งในตัวเอง นี่คือการเข้าใจความหมายของเสรีภาพผิด

เสรีภาพนั้นไม่ใช่การทำตามชอบใจเรามาก จะให้ความหมายของเสรีภาพในแง่ที่เป็นการทำได้ตามปรารถนาภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย หรือ กติกาของสังคมบ้าง การทำได้ตามพอใจเท่าที่ไม่

ละเมิดสิทธิของผู้อื่นบ้าง แต่นั่นยังไม่ใช่ว่าความหมายที่เป็นสาระของประชาธิปไตยเป็นเพียงความหมายในเชิงปฏิบัติเท่านั้น

ที่จริง เสรีภาพในฐานะที่เป็นหลักการอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย ย่อมมีความหมายที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของประชาธิปไตย ประชาธิปไตยนั้นเป็นการปกครองอย่างหนึ่ง การปกครองทุกอย่างมีความมุ่งหมายเพื่อจัดสรรสังคมให้อยู่ดีมีสันติสุข เราเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนี้ เราจึงตกลงกันให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนร่วมกันปกครอง โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองนั้น และเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครอง เราจึงต้องให้ประชาชนมีเสรีภาพเพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นทุก ๆ คนสามารถนำเอาสติปัญญาความรู้ความสามารถของเขาออกมาช่วยสร้างสรรค์สังคม ถ้าคนไม่มีเสรีภาพ สติปัญญาความรู้ความสามารถของเขาก็ถูกปิดกั้นไม่มีโอกาสออกมาช่วยสร้างสรรค์สังคม

โดยนัยนี้ เสรีภาพที่เป็นหลักการของประชาธิปไตย จึงมีความหมายว่าเป็นการมีสิทธิโอกาสที่จะนำเอาศักยภาพของบุคคลแต่ละคนออกมาช่วยเป็นส่วนร่วมในการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคม เสรีภาพที่แท้จริงอยู่ที่นี้ เสรีภาพที่เข้าใจผิดก็คือ การที่แต่ละคนจะเอาแต่ผลประโยชน์เข้าตัวเอง เสรีภาพกลายเป็นมีความหมายว่าฉันจะเอาอะไรก็ต้องได้ตามที่ฉันต้องการ แต่ที่จริงนั้นเสรีภาพมีไว้ให้เป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตย เพื่อให้การปกครองนั้นสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่สังคมได้จริง โดยการจัดการเอื้ออำนวยโอกาสให้บุคคลแต่ละคนมาช่วยกันเสริมสร้างสังคมได้

ถ้าบุคคลไม่มีเสรีภาพ ความคิดความเห็น สติปัญญาของเขาก็ไม่มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม แต่เมื่อเขามีเสรีภาพ สติปัญญาความคิดเห็นที่ดีของเขาก็ออกมาช่วยสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามขึ้นได้ ประชาธิปไตยก็สำเร็จ แต่ประชาธิปไตยที่ไม่ถูกต้องก็เพี้ยนไป กลายเป็น

ระบบแก่งแย่งผลประโยชน์ของปัจเจกชน ที่แต่ละคนก็มองเสรีภาพในความหมายว่า ฉันจะเอาอะไรก็ต้องเอาให้ได้ถ้าเป็นอย่างนี้ประชาธิปไตยก็อยู่ไม่รอด

ฉะนั้นจะต้องมองความหมายของเสรีภาพใหม่ว่าเสรีภาพคือการมีสิทธิโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของแต่ละคนในการมีส่วนร่วมที่จะสร้างสรรค์สังคม อันนี้เป็นความหมายที่แท้จริงเพราะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบบการจัดตั้งแต่เพื่อสังคม

เรื่องความหมายของศัพท์เหล่านี้จะต้องทำความเข้าใจทั้งนั้น เพราะมีความสำคัญและสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ถ้าเราเข้าใจพลาด การปลูกฝังคุณสมบัติต่างๆ ก็คลาดเคลื่อนหมด ฉะนั้นการจะปลูกฝังวินัยได้สำเร็จจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบทั้งหลายของประชาธิปไตย ถ้าจะให้วินัยเป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตยทั้งตัวมันเองและองค์ประกอบข้ออื่นๆ ของประชาธิปไตยก็ต้องมีความหมายที่ถูกต้อง และมาจับสัมพันธ์กันอย่างสอดคล้องกลมกลืน มันจึงจะประสานกันไม่ได้ ฉะนั้นเสรีภาพจึงเป็นคำหนึ่งที่จะ

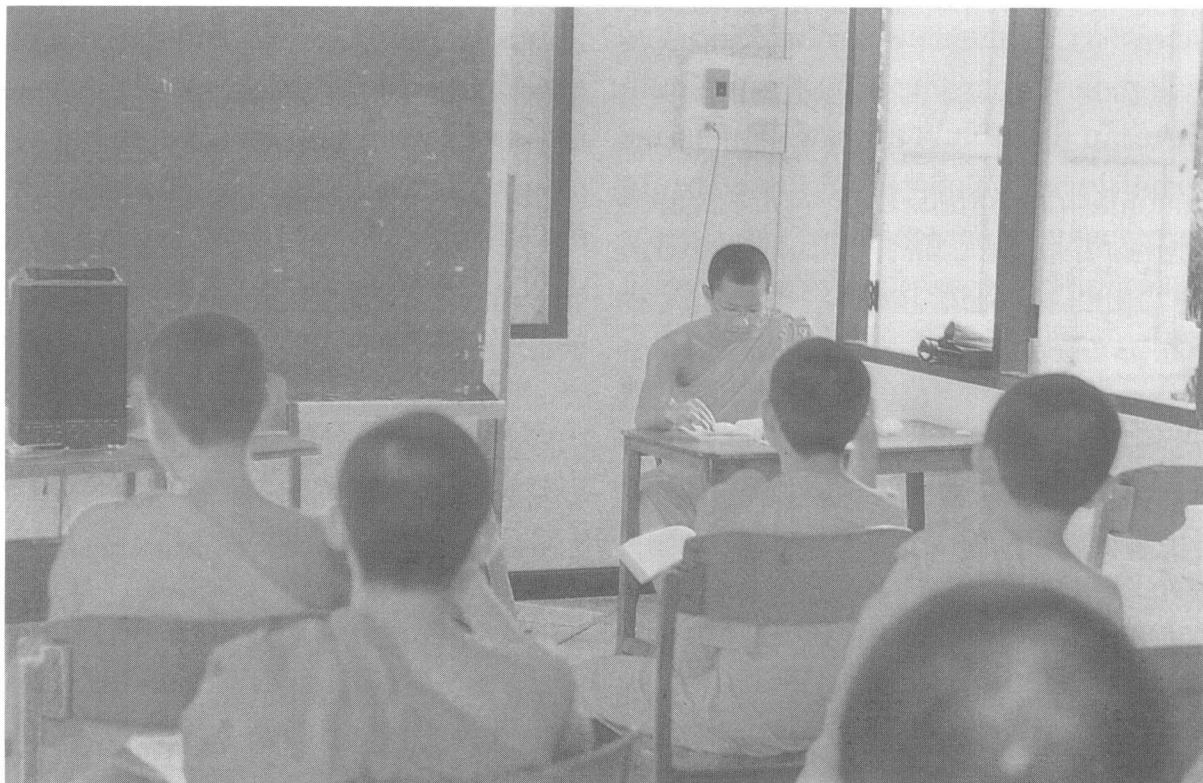
ต้องเข้าใจความหมายให้ถูกต้อง

เมื่อเข้าใจความหมายของเสรีภาพถูกต้องแล้ว ก็จะเห็นว่า วินัยเป็นการจัดสรรโอกาสที่จะทำให้เสรีภาพของเราอำนวยความสะดวกเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สังคมได้อย่างแท้จริง แล้วคนก็จะมีใจยินดีที่จะประพฤติตามวินัยทำให้เกิดความกฎเกณฑ์กติกาคือเคารพวินัยนั่นเอง

ความหมายของวินัย พัฒนาไปตามการพัฒนาของคน

กฎกติกานั้นมีขึ้นมาเพื่ออะไร กฎกติกาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์แก่สังคม เพื่อชีวิตและชีวิตที่จะมาอยู่ร่วมกันด้วยดี โดยมีโอกาสที่จะดำเนินไปได้อย่างสะดวกคล่องตัวดังที่กล่าวมาแล้วตั้งแต่ต้นว่าวินัยเป็นเครื่องจัดสรรโอกาส เพราะฉะนั้น กฎเกณฑ์กติกาโดยสาระที่แท้จริงเป็นเครื่องมือจัดสรรเอื้ออำนวยโอกาสนั่นเอง และมันจะสัมพันธ์โดยตรงกับเสรีภาพ

ฉะนั้น เมื่อเราเริ่มพัฒนาคน ความเข้าใจความหมายของวินัย กฎเกณฑ์ กติกา ก็จะค่อยๆ

พัฒนาไปด้วย

ตอนแรก คนไม่มีความพร้อมเพราะไม่มีปัญญา ไม่ความเข้าใจเหตุผล พอเห็นกฎเกณฑ์กติกาสังคม ก็เห็นเป็นเรื่องบีบบังคับตน กีดกันการที่ตนจะทำอะไรตามชอบใจ ฉะนั้นสำหรับคนที่ยังไม่พัฒนา วินัยจะมีความหมายเป็นเครื่องบังคับตลอดจนกีดขวางความพอใจของตัวเองของเขาในขั้นนี้ปัญญาก็ไม่มี จิตใจก็ไม่พร้อม จำใจ ผืนใจ และซึ่งเครียด หรือไม่ก็ท้อแท้เป็นทุกข์ พฤติกรรมก็ขัดแย้ง

ต่อมาเมื่อเขาเริ่มพัฒนาขึ้นและมองเห็นเหตุผลวินัยจะมีความหมายเป็นเครื่องฝึกมนุษย์ในขั้นนี้ เขามีปัญญา พอที่จะรู้เข้าใจเหตุผลและคุณค่าของกฎเกณฑ์กติกานั้น จิตใจก็ยอมรับ และอาจจะเต็มใจ หรือถึงกับมีความสุขที่จะปฏิบัติตาม พฤติกรรมก็สอดคล้อง

ในที่สุดเมื่อมนุษย์พัฒนาดีแล้ววินัยจะเปลี่ยนความหมายเป็นเรื่องของสิ่งหมายรู้ ร่วมกันสำหรับที่จะได้ปฏิบัติถูกต้อง ว่าจะดำเนินชีวิตกันอย่างไร จะอยู่ร่วมกันอย่างไร และจะดำเนินกิจการร่วมกันอย่างไร ซึ่งจะต้องลงตัวเป็นอย่างไรอย่างหนึ่ง จึงจะเป็นไปด้วยดี และนี่คือความหมายที่แท้ของกฎเกณฑ์กติกา เหมือนอย่างพระอรหันต์ทั้งหลาย แม้จะมีกฎเกณฑ์กติกามากมาย แต่ท่านไม่รู้สึกรับเรื่องบังคับ ไม่ต้องฝืนใจ เพราะเข้าใจเหตุผลและความมุ่งหมายว่าที่มีกติกาขึ้นนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน จะได้สะดวกคล่องตัว เพราะไม่อย่างนั้นแล้วก็ไม่รู้ว่าจะเอาอย่างไร แล้วก็จะขัดข้องจะวุ่นวาย

ยกตัวอย่างเช่นว่า พระอรหันต์มาอยู่ร่วมกันในวัดสัก 20 ท่าน กระจายกันอยู่องค์ละกุฏิ จะมาฉันพร้อมกันเมื่อไร จะมาประชุมกันเมื่อไร ก็ต้องวางข้อตกลงเป็นกติกา เช่นตั้งกติกาว่า 07.00 น. ตีระฆังให้หมายรู้ว่ามาฉัน เมื่อมาแล้วเวลาจะนั่งตกลงกันว่านั่งเรียงลำดับอย่างนี้ ใครนั่งก่อนนั่งหน้า นั่งหลัง ก็ต้องเป็นระเบียบวางไว้จึงจะเรียบร้อยสบายนี้แหละเรียกว่ากติกาสังคม ซึ่งแม้แต่พระอรหันต์ก็ต้องวางไว้ แต่สำหรับผู้ที่พัฒนาแล้ว อย่างนี้

กฎเกณฑ์กติกาทั้งหลายเป็นเพียงเครื่องหมายร่วมกันเพื่อจัดสรรความเป็นอยู่และกิจการให้มีโอกาสที่จะดำเนินไปอย่างดีงามเรียบร้อยคล่องตัว และท่านเหล่านั้นก็ยินดีเต็มใจที่จะปฏิบัติ ในขั้นนี้ ท่านผู้ปฏิบัติมีปัญญารู้เข้าใจเหตุผล ความมุ่งหมาย และคุณค่าโดยสมบูรณ์ และสามารถปรับปรุงกฎเกณฑ์กติกาให้สอดคล้องตามธรรมอยู่เสมอจิตใจคล้อยไปตามอย่างโปร่งโล่งผ่องใส พฤติกรรมก็สงบราบรื่น

ฉะนั้นจึงบอกว่าความหมายของวินัยเปลี่ยนไปตามพัฒนาของมนุษย์ คนที่ยังไม่พัฒนา ไม่มีการศึกษาก็มองวินัยเป็นเรื่องของการบังคับพอเริ่มมีการพัฒนาก็มองว่าเป็นเครื่องฝึกเพื่อชีวิตในสังคมที่ดีงาม รับการฝึกด้วยใจยินดีเพื่อให้ชีวิตเจริญพัฒนา และสังคมมีสันติสุขเพื่อให้ชีวิตและสังคมประสานสอดคล้องและเกื้อกูลกลมกลืน

ในสังคมประชาธิปไตยที่แท้ วินัยจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเราไม่พัฒนาคน สังคมประชาธิปไตยซึ่งอยู่ได้ด้วยกฎเกณฑ์ กติกา ก็จะมีเกิดความขัดแย้งกันระหว่างความหมายของเสรีภาพกับวินัย แล้วสังคมนั้นก็จะต้องปั่นป่วน ฉะนั้นถ้าจะให้คนมีเสรีภาพในความหมายว่า ทำอะไรได้ตามชอบใจเท่าที่ไม่ละเมิดกฎหมาย หรือไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มนุษย์ก็ต้องวางกฎเกณฑ์กติกามากขึ้นๆ แล้วคนก็ต้องอยู่ด้วยกฎ พออยู่ด้วยกฎต่อไปนานๆ เข้า คำว่า กฎ ก็กลายเป็น กด กลายเป็นกดดัน หรือกดบีบบังคับ แล้วกดไปกดมา ในที่สุดสังคมประชาธิปไตยก็ต้องยุติด้วยการเอากฎมากดแบบนี้ แล้วก็หนีการใช้อำนาจลงโทษไปไม่พ้น ผลที่สุดกลายเป็นเผด็จการด้วยกฎ/กด ฉะนั้นประชาธิปไตยนั้นในที่สุด ถ้าคนไม่เข้าถึงสาระของประชาธิปไตย ก็จะกลายเป็นเผด็จการชนิดหนึ่งคือเผด็จการด้วยกฎอย่างที่ว่าแล้ว

องค์ประกอบร่วมในการเสริมสร้างวินัย

ขอทบทวนเรื่องพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ความมีวินัย หรือตั้งอยู่ในวินัย ที่เรียกว่าศีลนั้น เป็นแสงเงินแสงทองอย่างหนึ่งของชีวิตที่ดีงาม หรือเป็น

รุ่งอรุณของการศึกษา

ได้บอกไว้แล้วว่า แสงเงินแสงทองนี้มี 7 อย่าง เหมือนกับสเปกตรัม คือ แสงนั้นประกอบด้วยสีต่างๆ 7 สี แสงอาทิตย์ตอนรุ่งอรุณก็ประกอบด้วยแสงเงินแสงทอง 7 สี กล่าวคือ องค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ แต่ในที่นี้จะไม่พูดหมดเพียงแต่ให้หลักการว่า องค์ประกอบอย่างหนึ่งจะเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นซึ่งจะมาช่วยเสริมกัน ฉะนั้นในการสร้างวินัย เราก็อาศัยองค์ประกอบในชุดของมันนี้มาช่วยหนุนองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงมาก ขอบุติในที่นี้ 3 อย่าง คือ

1. *กัลยาณมิตร* ความมีกัลยาณมิตรนี้ช่วยมาก เพราะเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างเริ่มตั้งแต่การช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมเคยชิน

กัลยาณมิตรเป็นบุคคลที่มีการฝึกฝนพัฒนาดีแล้ว ในความหมายหนึ่งก็คือเขามีศีล มีวินัย ทำให้เด็กได้แบบอย่างที่ดี ถึงแม้เด็กไม่รู้ไม่เข้าใจ แต่พอกัลยาณมิตรทำอะไร แก่ก็ทำตามแก่ก็ได้พฤติกรรมเคยชินที่มีวินัยไปเอง

กัลยาณมิตรนอกจากให้แบบอย่างที่ดีในด้านพฤติกรรมเคยชินแล้วกัลยาณมิตรยังมีคุณสมบัติทางจิตใจด้วย โดยมีคุณธรรม เช่น เมตตา มีความรักความปรารถนาดี ทำให้เด็กศรัทธา เกิดความอบอุ่นใจ เมื่อคุณครูที่รักบอกให้ทำอะไร เด็กก็ยินดีปฏิบัติตามด้วยความรักด้วยศรัทธา จิตใจก็อบอุ่นมีความสุข

นอกจากนั้นคุณครูผู้เป็นกัลยาณมิตรก็มีปัญญารู้เหตุผลสามารถอธิบายให้เด็กรู้ด้วยว่าที่เราทำกันอย่างนี้ ประพฤติอย่างนี้ มีเหตุผลอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร มีคุณค่าอย่างไร เด็กก็ได้พัฒนาปัญญาไปด้วย ทำให้พฤติกรรมยิ่งแนบแน่นสนิท เพราะฉะนั้น องค์ประกอบคือกัลยาณมิตรจึงสำคัญมาก

2. *ฉันทะ* คือ ความรักดี ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ เด็กที่มีฉันทะจะใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม ต้องการให้ชีวิตของตนดีงาม ต้องการให้ทุกสิ่งที่ดีงามเข้าไปเกี่ยวข้องดีงามไปหมด

ต้องการให้สังคม ชุมชน โรงเรียนของตนดีงาม อยากให้ชั้นเรียนเรียบร้อยดีงาม อยากให้ความดีงามเกิดขึ้นในชีวิตในสังคม ความใฝ่ดีคือฉันทะนี้สำคัญมากจัดเป็นแสงเงินแสงทองอีกอย่างหนึ่ง

ในข้อแรก เด็กยังต้องอาศัยกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก แต่พอฉันทะเกิดขึ้น เด็กก็ได้ปัจจัยภายในตัวเอง ตอนนี้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่ดีใฝ่สร้างสรรค์อยู่ในตัว เด็กจะอยากทำทุกอย่างที่ดีงาม และทำทุกอย่างที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องให้ดีไปหมด วินัยนั้นเป็นเครื่องทำให้สังคมดีงาม ทำให้ชีวิตดีงาม พอเด็กนั้นรู้อย่างนี้ เขามีความใฝ่ดีอยู่แล้วก็ปฏิบัติตามหรือฝึกตัวตามวินัยนั้นทันที

คนที่มีฉันทะนี้อยากให้ทุกสิ่งที่ดีงามเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในภาวะที่ดีที่สุดของมันเมื่อเห็นเพื่อนมนุษย์ก็อยากให้เพื่อนมนุษย์นั้นอยู่ในภาวะที่ดีที่สุดของเขาความมีฉันทะต่อเพื่อนมนุษย์ก็แสดงออกเป็นเมตตา คืออยากให้เพื่อนมนุษย์อยู่ในภาวะที่เอิบอัมแจ่มแรงสมบูรณ์มีความสุขอย่างดีที่สุดของเขา ฉันทะนี้ดียังยิ่ง จึงต้องสร้างขึ้นมาก ถ้าฉันทะเกิดขึ้นก็เป็นแสงเงินแสงทองของชีวิต ไม่ว่าจะไปผูกมัดคุณธรรม จริยธรรมอะไร ก็มีหวังสำเร็จ ถ้าฉันทะเกิดขึ้น

3. *อัตตสัมปทา* แปลว่าการทำตนให้ถึงพร้อมหรือการทำตนให้เพียบพร้อมสมบูรณ์ หมายถึงการทำตนให้เข้าถึงความพร้อมสมบูรณ์แห่งศักยภาพของตน คือต้องการจะพัฒนาดตนเองให้สมบูรณ์หรือต้องการทำชีวิตของตนให้ถึงความสมบูรณ์ ซึ่งจะเป็นจิตสำนึกในการฝึกฝนพัฒนาดตน หรือจิตสำนึกในการศึกษา

เมื่อเด็กมีจิตสำนึกในการศึกษา มีจิตสำนึกในการพัฒนาดตน หรือจิตสำนึกในการฝึกตนหรือจิตสำนึกในการเรียนรู้ขึ้นมาเมื่อไร ก็มีหวังที่ก้าวหน้า เพราะเขาพร้อมที่จะรับและบุกฝ่าเดินหน้าไปในสิ่งที่ดีงามทุกอย่าง ฉันทะนั้นใฝ่ดีอยู่แล้ว คราวนี้ยังแถมมีจิตสำนึกในการที่จะฝึกฝนพัฒนาดตนอีก เด็กจะเรียนรู้ว่ามนุษย์เราไม่เหมือนสัตว์ทั้งหลายอื่น มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องฝึกต้องพัฒนา เราจะต้องฝึก

พัฒนาตน

พระพุทธศาสนาสอนว่ามนุษย์เป็นทมิฬ คือเป็นสัตว์ที่จะต้องฝึกหรือฝึกได้พระพุทธเจ้า มีพุทธคุณข้อหนึ่งว่า อนุตตโร ปุริสทัมมสวาทิ ซึ่งเราท่องกันแม่นยำ แปลว่า ทรงเป็นสวาทิฝึกทมิฬ คือฝึกบุคคลหรือสัตว์ที่ต้องฝึก ผู้ยอดเยี่ยม มนุษย์เรานี้จะดีจะประเสริฐก็ด้วยการฝึกมนุษย์มีศักยภาพในการฝึกสูงสุด ฝึกแล้วจะประเสริฐจนเป็นพุทธะก็ได้ ซึ่งแม้แต่เทวดาและพระพรหมก็น้อมนมัสการ ฉะนั้นมนุษย์จะต้องมีความภูมิใจและมั่นใจในศักยภาพนี้ โดยมีจิตสำนึกในการฝึกตนและจะต้องพยายามฝึกตน

พอสร้างจิตสำนึกในการฝึกตนขึ้นมาได้แล้ว ก็สบาย จิตสำนึกในการฝึกตนนี้เป็นแกนของการศึกษา ไม่ว่าจะเจออะไร ก็จะมีมองเป็นเวทีของการฝึกตนไปหมด งานการ วิชาการ บทเรียน หรือประสบการณ์ สถานการณ์อะไรก็ตาม เราจะมองเป็นเครื่องฝึกตัวไปหมด เมื่อเด็กมีตัวอึดอดทนอดทนแล้วเราก็สบายใจได้คราวนี้ไม่ต้องไปจู้จี้จ้ออะไรอีก เขาเจออะไรเขาจะมองเป็นโอกาสที่จะฝึกตนที่จะทำให้เขาได้เรียนรู้เขาจะรู้หมด งานยาก วิชาการยาก เขาจะชอบ เพราะอะไรก็ตามที่ยากก็จะยิ่งช่วยให้เขาได้ฝึกตนมาก คนที่มีจิตสำนึกในการฝึกตนเจออะไรยาก ยิ่งวิ่งเข้าหา ส่วนคนทั่วไปที่ไม่มีจิตสำนึกนี้ พอเจองานยาก วิชาการยากก็ถอยแล้วก็หมดผลร้ายตามมา คือ

1. เกิดความท้อแท้ ไม่เต็มใจ แล้วก็ขาดความสุข เสียสุขภาพจิต
2. ไม่ตั้งใจ ก็เลยทำอะไรไม่ค่อยได้ผล

ส่วนคนที่มีความจิตสำนึกในการฝึกพัฒนาตน พอเจออะไรที่ยาก ก็มองเห็นว่าเป็นเครื่องฝึกตัวที่จะทำให้พัฒนาตนได้มาก และเกิดความรู้สึกว่ายากยิ่งได้มาก ระหว่างของยากกับของง่าย เด็กพวกนี้จะเข้าหาของยาก เพราะยิ่งยากยิ่งได้มาก ทำให้ฝึกตนได้ดีเขาจะมองเห็นว่าถ้าเราผ่านสิ่งที่ยากได้แล้ว เราก็จะทำได้ง่ายขึ้นแน่นอน และจะทำให้เราได้สะสมประสบการณ์ความชำนาญในการทำงานเพิ่มขึ้นๆ ผลดีที่เกิดขึ้น คือ

1. มีความเต็มใจ พอใจ ยินดีที่จะทำ ซึ่งทำให้เขามีความสุขในการจะทำงานหรือเล่าเรียนศึกษา

2. มีความตั้งใจ ซึ่งทำให้ได้ผล

พูดสั้นๆ ว่า ทั้งงานก็ได้ผล และคนก็เป็นสุข นี่คือสิ่งที่พึงปรารถนาในการทำงาน

ถ้าปลูกจิตสำนึกในการฝึกตนนี้ขึ้นมาแล้ว วินัยก็มีความหมายเป็นการฝึกตน ซึ่งทำให้การฝึกวินัยเป็นเรื่องง่าย ไม่ใช่เรื่องลำบากอะไร เป็นอันว่าต้องสร้างจิตสำนึกในการฝึกตนนี้ เพื่อให้เด็กสู้กับสิ่งที่ยาก และเข้าหาสิ่งที่ยาก โดยมีความเต็มใจและความสุข

วินัยในระบบการสร้างสรรค์คอบาลโลก

วินัยนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วย เรื่องนี้เป็นไปตามหลักการที่แยกเป็นธรรมชาติฝ่ายหนึ่ง กับวินัยฝ่ายหนึ่ง ตามหลักการนี้ มนุษย์เราดำเนินชีวิตอยู่ในโลกโดยมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ที่แยกง่าย ๆ เป็นสองส่วน คือ

1. ความสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน
2. ความสัมพันธ์กับความจริงของกฎธรรมชาติ

ในด้านหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เราก็ต้องรักษาให้ดี แต่พร้อมกันนั้นอีกด้านหนึ่ง ความสัมพันธ์ก็ต้องกับโลกของธรรมชาติ เราก็จะเลยไม่ได้ เพราะถึงอย่างไร ทั้งชีวิตเรา และคนอื่นทุกคน รวมทั้งสังคมทั้งหมดก็ต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติทั้งนั้น เราจะต้องมีความสัมพันธ์ทั้งสองด้านนี้ให้ถูกต้องเพื่อให้ชีวิตที่ดีงามดำเนินไปด้วยดี บุคคลก็มีความสุขและสังคมก็อยู่เรียบร้อย

ถ้าเราเอาแต่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ละเลยหลักการแห่งเหตุและผลตามความจริงของกฎธรรมชาติ ความอยู่ดีนั้นก็ไม่มีสมบูรณ์ไม่มั่นคง สังคมก็จะปั่นป่วนภายหลังหรือจะเอาแต่ความจริงของกฎธรรมชาติอย่างเดียว ละเลยความสัมพันธ์ที่ดีงามและความเกื้อกูลมีน้ำใจต่อกัน

ระหว่างมนุษย์โลกก็แห้งแล้ง แล้วก็จะทำให้อยู่กัน ไม่เป็นสุขเท่าที่ควรอีกเพราะฉะนั้นจะต้องคำนึงทั้ง 2 ด้าน คือมนุษย์จะต้องรักษาทั้งความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง และรักษาความสัมพันธ์ กับกฎธรรมชาติไว้ ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึง ประทานหลักเกณฑ์ที่ทำให้เกิดดุลยภาพ ซึ่งเมื่อเรา ปฏิบัติตามก็จะเกิดระบบของกรรมที่สมบูรณ์ขึ้นเป็น ดุลยภาพระหว่างความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์เองกับ ระบบของความสัมพันธ์กับธรรมชาตินั่นเอง ความสัมพันธ์นี้ โดยสรุปก็คือ

ก) เราจะต้องรักษาความสัมพันธ์ที่ดั่งาม ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง คือ ตัวเรากับมนุษย์คนอื่น ว่าเราจะต้องมีความเกื้อกูลช่วยเหลือมีน้ำใจต่อกัน ในสถานการณ์ 3 อย่าง คือ

1. ในยามที่เขาอยู่เป็นปกติสุข เราก็มี ไม่ตรีจิตมิตรภาพ มีความปรารถนาดี เรียกว่า เมตตา

2. ในยามที่เขาตกต่ำลงเดือนร้อนเป็นทุกข์ ประสบปัญหาเราก็เห็นใจพลอยหวนใจด้วย ปรารถนาจะช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ เรียกว่า กรุณา

3. ในยามที่เขาขึ้นสูงประสบความสำเร็จได้ มีสุขเราก็มีความยินดีด้วยพลอยส่งเสริมสนับสนุน เรียกว่า มุทิตา

สำหรับมนุษย์เรามี 3 สถานการณ์นี้แหละ และทางธรรมท่านก็ให้หลักที่จะปฏิบัติไว้พร้อม คือ ยามปกติเราก็ใช้เมตตา ในยามที่เขาตกต่ำเราก็ใช้ กรุณา ยามที่เขาขึ้นสูงเราก็ใช้มุทิตา นี่คือการความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

อย่างไรก็ตาม ต้องระวังไม่ให้ความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ไปกระทบต่อตัวธรรม ตัวหลักการ ตัวความจริงความดีงามที่เป็นเหตุเป็นผลในกฎ ธรรมชาติ ตลอดจนความจริงความดีความงามตาม กฎเกณฑ์แห่งเหตุผลที่มนุษย์ได้มาจัดวางเป็นกฎใน หมู่มนุษย์คือ วินัยหมายความว่าถ้าความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์นี้ไปกระทบต่อตัวหลักการที่เป็นตัว ธรรมหรือวินัยที่พูดไปแล้ว เราจะต้องหยุดความ สัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ใน 3 ข้อข้างต้นนั้น เพื่อเปิด

โอกาสให้แก่การทำหน้าที่ของธรรมวินัย อันนี้เป็น จุดที่สำคัญมาก คือจะต้องให้ตัวธรรมตัววินัยนั้นได้ แสดงหลักแสดงผลออกมา หมายความว่า มนุษย์ จะต้องปฏิบัติตามตัวหลักการตัวกฎเกณฑ์ที่เป็น ความจริงหรือที่ตกลงไว้ คือตัวธรรม ตัววินัยนั้น ตอนนีกฎเกณฑ์แห่งจริยธรรม และหลักการแห่ง ความจริงความถูกต้องความดีงาม ตลอดจน กฎหมายกติกาสังคมจะต้องออกมาได้รับการปฏิบัติ นี่คือการสถานการณ์ที่ 4 ซึ่งวางลงเป็นหัวข้อได้ คือ

ข) 4. ในกรณีที่ความสัมพันธ์ช่วยเหลือ เกื้อกูลกันระหว่างบุคคลในข้อ 1-2-3 จะส่งผล กระทบเสียหายหรือทำลายหลักการแห่งความจริง ความถูกต้องความดีงาม ความเป็นธรรมความชอบ ธรรม ในธรรมดาแห่งธรรมชาติ (ธรรม) กิติ ที่ บัญญัติจัดวางเป็นกฎหมาย กฎเกณฑ์กติกาใน สังคมมนุษย์ (วินัย) กิติ เราจะต้องหยุดหรือระงับ การปฏิบัติในข้อ 1-2-3 เสีย และปล่อยให้มีการ ปฏิบัติตามหลักการแห่งธรรมและวินัยเพื่อให้ธรรม ตั้งอยู่ในโลกต่อไป การปฏิบัติในกรณีนี้ คือการมีท่า ที่เป็นกลาง โดยวางเฉยต่อบุคคล ไม่เข้าไปก้าวก่าย แทรกแซงขัดขวางการแสดงผลของธรรมหรือวินัย คือให้บุคคลนั้นรับผลตามธรรมตามวินัย เรียกว่า อุเบกขา

ถ้ามนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน อย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงหลักการแห่งธรรมวินัย ก็ จะเกิดผลร้าย คือมีการช่วยเหลือกันระหว่างบุคคล จนกระทั่งมองข้ามกฎเกณฑ์กติกาของสังคม อันนี้ จะเห็นได้ในบางสังคมที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลเป็นใหญ่ คนมีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูล กันมากจนแม้แต่จะละเมิดกฎเกณฑ์กติกาที่ไม่เอาใจ ใส่มองข้ามไปเลยไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกาเหล่านั้น ทำให้หลักการทั้งในความจริงของธรรมชาติและ ในสังคมมนุษย์ที่เรียกว่า ธรรมวินัย เลือนลางจาง หายไป กลายเป็นว่า หมู่มนุษย์ไม่ปฏิบัติตามธรรม และวินัย เหมือนกับร่วมกันหรือสมคบกันทำลาย ตัวธรรมตัววินัยลงไปเสีย แล้วผลร้ายก็จะเกิดแก่ สังคมของมนุษย์เองในระยะยาว

ในทางตรงข้าม ถ้าเราจะเอาแต่กฎเกณฑ์ กติกาละเลยการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลน้อย คนไม่เอาใจใส่กัน ก็จะกลายเป็นระบบตัวใครตัวมัน ทุกคนรับผิดชอบ ต่อกฎเกณฑ์กติกา ต่อหลักการ ต่อตัวธรรม ตัววินัย กฎหมายหรือกติกาว่าอย่างไรก็ตามนั้น คุณจำทำ อะไรคุณทำไป แต่อย่าให้ผิดกฎผิดระเบียบนะ ฉัน จัดการทันทีในระหว่างนี้ตัวใครตัวมัน ไม่เกื้อกูล ไม่ช่วยเหลือ ไม่มีน้ำใจ ในสังคมแบบนี้ ก็เอียงไปอีก ชีวิตแห้งแล้งขาดความอบอุ่น มนุษย์จะมีความเครียด จิตใจไม่สบาย และถ้าขาดความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์จนเกินควรถึงขีดหนึ่ง คนจะเริ่มเกิดโทสะ แค้นเคืองว่าไม่มีใครเอาใจใส่กันเลย ไม่ช่วยเหลือ กันเลย คราวนี้ไม่เอาละ หลักการกฎเกณฑ์กติกา ก็ทำลายมันเลยก็เสียอีก ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรง สอนให้มิดุลยาพระหว่างความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์ กับความสัมพันธ์กับกฎธรรมชาติ ซึ่งถ้ารักษาไว้ให้ พอดี สังคมก็จะสมดุล โลกมนุษย์ก็มีสันติสุข

ที่ว่ามานี้เกี่ยวข้องกับวินัยตรงไหนก็ตรงที่ ว่าวินัยนั้นอยู่ในส่วนของกฎเกณฑ์กติกาที่เนื่องมา จากธรรม หมายความว่า เราจะต้องให้ความสำคัญ แก่วินัย ที่เป็นมาตรฐานของสังคม เช่น กฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกา และระเบียบต่างๆ อย่าให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปเด่นเหนือวินัย

ในบางสังคม เหตุสำคัญที่วินัยไม่สามารถ เกิดขึ้นก็เพราะว่าประชาชนเอาความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลมากเกินไป มีการอุปถัมภ์กัน ช่วยเหลือกัน จนกระทั่งคนจำนวนหนึ่งที่ไม่พัฒนาตน ก็ได้แต่คอยรอพึ่งพาคนอื่นเพราะสามารถหวัง ความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ญาติมิตร เพื่อฝูงเป็นต้น ได้ เราไม่ต้องทำก็ได้ เดียวคนนั้นคนนี้ก็มาช่วยเอง เราทำผิดหน่อยไม่เป็นไร เดียวไปบอกเจ้านาย ถึง อย่างไรท่านก็เมตตา ก็เลยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎ ของสังคม ในกรณีอย่างนี้ การช่วยเหลือเกื้อกูลที่ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวเด่นเกินไป สังคมก็เสียดุลยภาพ เพราะคนขาดอุเบกขา กฎ เกณฑ์กติกาหลักการทั้งตามธรรมชาติและของ

สังคมคือ ตัวธรรมวินัยถูกละเลย

ส่วนในบางสังคม ความสัมพันธ์มีน้ำใจช่วยเหลือกันระหว่างบุคคลนี้ เขาไม่เอาใจใส่ เขาเอาแต่ หลักการและตัวกฎเกณฑ์กติกา เรื่องตัวคนไม่เกี่ยว ทุกคนรับผิดชอบตัวเองว่าไปตามกฎ จนกระทั่งเลย เกิดกลายเป็นตัวใครตัวมันอย่างที่ว่าแล้ว

ฉะนั้น การปฏิบัติในเรื่องนี้จึงยาก ธรรม ยากตรงนี้แหละ คือต้องคอยระวังว่าทำอย่างไรจึง จะเกิดความพอดี นี่คือการพอดีอย่างหนึ่งที่เป็น มัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ดุลยภาพระหว่างความ สัมพันธ์มนุษย์ กับความสัมพันธ์กับกฎธรรมชาติ และอันนี้ก็คือหลักพรหมวิหารนั่นเอง

พรหมวิหารประกอบด้วย

1. เมตตา ความรักความปรารถนาดีมีไม่ตรี กันยามปกติ

2. กรุณา ความพลอยหวั่นใจเห็นใจอยาก ช่วยเหลือยามเขตกต่ำเดือดร้อน

3. มุทิตา ความพลอยยินดีอยากส่งเสริม สนับสนุนยามเขาขึ้นสู่ความดีงามความสุขความสำเร็จ

4. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางไม่ก้าว กายแทรกแซง เมื่อเขาจะต้องรับผิดชอบตามธรรม ตามวินัย

สามข้อแรกวางไว้สำหรับรักษาความ สัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหมู่มนุษย์ที่บอกสั้นๆ ว่า ยามเขาอยู่ดีเป็นปกติเรามีเมตตาไม่ตรี ยามเขตก ต่ำเรามีกรุณา ยามเขาได้ดีมีสุขเราก็มีมุทิตา นี่เป็น ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งถ้าสังเกตจะเห็นว่า เป็นเรื่องที่หนักไปทางด้านความรู้สึกไม่ต้องใช้ปัญญา

แต่พอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นี้ส่งผล เสียหายไปกระทบต่อตัวธรรม ตัววินัย ตัวหลักการ ตัวกฎกติกาขึ้นมา เราต้องหยุดความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล เพื่อรักษาตัวธรรมตัววินัยนั้นไว้ ตอนนี้อย่าใช้ความรู้สึก แต่ต้องใช้ปัญญามาก เอา ความรู้มาปรับหรือแม้แต่ระดับความรู้สึก ดังที่เคย ยกตัวอย่างบ่อยๆ เช่นว่า เด็กคนหนึ่งไปประสบ ความสำเร็จในการลักขโมยเงินเขาได้เงินมา 3,000

บาท ตามหลักของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา ถ้าเราเอาแค่ 3 ข้อ เราต้องแสดงข้อไหน เราก็ต้องแสดงมุทิตา พลอยยินดีด้วย ชื่นชมกันใหญ่ว่า หนูเก่งนะ โชคดีนะ คราวหน้าขอให้ได้มากกว่านี้ สนับสนุนเลย มุทิตาในกรณีอย่างนี้ผิดไหม

มุทิตาในกรณีข้างต้นนั้นไม่ถูกต้อง เพราะว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปทำลายหลักธรรมและวินัยของสังคม ฉะนั้นจึงต้องหยุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้แล้วให้ปฏิบัติตามธรรมวินัย คือ ดำเนินการตามหลักการ กฎเกณฑ์ กติกา ถ้ามนุษย์ปฏิบัติอยู่ในดุลยภาพอันนี้ สังคมก็จะไม่เสียหลักและจะดำรงอยู่ได้ด้วยดี

เป็นอันว่า การที่จะรักษาวินัยไว้ได้ เราจะต้องให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีขอบเขต มิฉะนั้นวินัยก็จะล้มระแวงวินัยจึงอาศัยพรหมวิหารข้อ 4 คือ อุเบกขา

อุเบกขาคือต้องวางที่เฉยดู ไม่เข้าไปก้าว ก้าวแทรกแซงช่วยเหลือส่งเสริมบุคคลให้เสียกระบวนการของธรรมวินัย ให้หลักการหรือกฎเกณฑ์แห่งธรรมและวินัยได้แสดงตัวของมันออกมา ด้วยปฏิบัติการแห่งปัญญาที่เรียบสงบไม่หวั่นไหวไปตามความรู้สึกอุเบกขาแปลว่าวางที่เฉยดูไม่ใช่เฉยทิ้ง ไม่ใช่เฉยเมย ไม่ใช่เฉยเมิน แต่เฉยมอง คือคอยมองดูอยู่ ถ้าเกิดการพลัดพลั้ง เพลี่ยงพล้ำเมื่อใดก็พร้อมที่จะเข้าไปแก้ไขทันทีถ้าถึงเวลาต้องช่วยเหลือเมื่อไรก็เข้าไปช่วยเหลือทันที แต่ที่เฉยมองก็เพราะจะเปิดโอกาสให้การปฏิบัติจัดการต่างๆ ดำเนินไปตามความรับผิดชอบของเขา ต่อตัวหลักเกณฑ์ กติกาแห่งธรรมและวินัย

อุเบกขานี้เข้าใจผิดกันมากและปฏิบัติได้ยากกว่าข้ออื่นๆ สามข้อแรกหนักในด้านความรู้สึก ปฏิบัติได้โดยแทบไม่ต้องใช้ปัญญาเลย แสดงไปตามสถานการณ์ที่ปรากฏ แต่อุเบกขานี้ยาก ต้องมีปัญญา ดังคำแปลของมันที่ว่า คอยมองดูอยู่ มาจาก อุป = คอย เข้าไปใกล้ๆ และ อิกข = มอง จึงแปล

ว่าคอยมองดูอยู่ หรือดูอยู่ใกล้ๆ หมายความว่าเฉยมอง ไม่ใช่เฉยเมย ไม่ใช่เฉยเมิน ที่เฉยมองก็หมายความว่า ไม่ชวนชววยช่วยเหลือบุคคลนั้นให้เป็นการก้าวก้าวแทรกแซงกระบวนการของธรรมและวินัย เพราะต้องการจะให้มีการปฏิบัติไปตามธรรมและวินัย ถ้าเราเปิดโอกาสให้คนได้รับผิดชอบต่อการกระทำของเขา ตามหลักข้ออุเบกขานี้ ก็จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างวินัย ซึ่งทำให้สังคมมีดุลยภาพ

เมื่อคนมีคุณสมบัติทั้ง 4 ประการนี้ ท่านเรียกว่ามี พรหมวิหาร ซึ่งแปลว่าธรรมประจำใจของพระพรหม บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้อยู่ในฐานะเป็นพรหม

พระพุทธศาสนาถือว่า มนุษย์ทุกคนควรทำตัวให้เป็นพรหม พระพรหมนั้นตามหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์ถือว่าเป็นผู้สร้างโลก และบำรุงเลี้ยงรักษาโลกไว้ พุทธสันๆ ว่าเป็นผู้สร้างสวรรค์และอภิลาลโลก พระพุทธศาสนาสอนว่าอย่าไปรอพระพรหมที่เป็นเทพเจ้านั้นเลย ถ้าเรารอพระพรหมนั้นเราอาจจะมัวเพลินกับการก่อความยุ่งยาก เตือนร้อนวุ่นวาย ทำลายโลก แล้วก็รอให้พระพรหมมาสร้างโลกใหม่อยู่เรื่อยไป

พระพุทธเจ้าสอนให้เราทุกคนเป็นพรหม เมื่อเราเป็นพรหมแล้วเราจะได้ช่วยกันสร้างโลกนี้ แล้วเราทุกคนก็มาช่วยกันบำรุงรักษาทำให้โลกนี้อยู่ด้วยดี เจริญมั่นคง เมื่อเรามีคุณสมบัติ 4 ประการนี้ เราจะเป็นพรหม เพราะทุกคนจะเป็นผู้ที่สร้างสวรรค์ อภิลาลโลกนี้ ดำรงรักษาโลกนี้ให้อยู่ในสันติสุข

มนุษย์ที่เป็นพรหมก็คือมนุษย์ที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีคุณสมบัติ 4 ประการ อันเรียกว่า พรหมวิหาร ที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างมนุษย์ไว้ได้โดยมีดุลยภาพพอดีกับการรักษาความสัมพันธ์กับกฎธรรมชาติดีกว่าคือมนุษย์เองก็อยู่ร่วมกันด้วยดี และหลักความจริงแท้ที่เป็นตัวธรรมพร้อมทั้งกฎที่มนุษย์ได้จัดวางขึ้นเป็นวินัย ซึ่งเป็นระเบียบระบบในหมู่มนุษย์ ก็คงอยู่ได้ด้วย □

คำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ 1395/2540

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2540

อนุสนธิคำสั่งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ 1181/2540 ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2540 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจัดงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2540 นั้น เพื่อให้การดำเนินงานถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ประจำปี 2540 ณ วัดเขียนเขต อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการถวายผ้าพระกฐินพระราชทานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ดังรายชื่อต่อไปนี้

ฝ่ายหารายได้

1. รองอธิการบดีฝ่ายการคลังและทรัพย์สิน	ประธานกรรมการ
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต (ฝ่ายมัธยม)	กรรมการ
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต (ฝ่ายประถม)	กรรมการ
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิต มศว ปทุมวัน	กรรมการ
5. ผู้อำนวยการกองคลัง	กรรมการ

กรรมการฝ่ายพิธีการ

1. นายวราคม ทีสุกะ	ประธานกรรมการ
2. นางวนิดา ขำเขียว	กรรมการ
3. นายอารี วิชาชัย	กรรมการ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

1. รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม	ประธานกรรมการ
2. นางจันทิรา จิตวีระ	กรรมการ
3. นางกัลยา กล่อมเกตุ	กรรมการ
4. นายเพชร สระทองโล	กรรมการ
5. นายไกรฤกษ์ จันทรแจ่ม	กรรมการ

ฝ่ายจัดยานพาหนะ

1. ผู้อำนวยการกองอาคารสถานที่	ประธานกรรมการ
2. นางสาวพรรณราย ประสิทธิ์นราพันธุ์	กรรมการ
3. นายสายฝน ชุนเศรษฐี	กรรมการ
4. นางอัมราทิพย์ คงน้อย	กรรมการ
5. นางสาวสะอาด กิมอารีย์	กรรมการ
6. นายไพฑูรย์ รัตนศิริ	กรรมการ

ฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

1. อาจารย์สุรชาติ ทินานนท์	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัลยาณี กาญจนดุล	กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย	กรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ	กรรมการ
5. อาจารย์สุพจน์ โตนวล	กรรมการ

ฝ่ายประสานงานทั่วไป

1. หัวหน้าสำนักงานอธิการบดี	ประธานกรรมการ
2. ผู้อำนวยการกองกลาง	กรรมการ
3. นางเกापงา ไทยถาวร	กรรมการ
4. นางลักขณา กล่อมเกตุ	กรรมการ
5. นางศิริรัตน์ ชันทองคำ	กรรมการ
6. นางสาวรัชฎาภรณ์ ธรรมโชโต	กรรมการ
7. นางลัดดาภรณ์ พิพัฒน์เขมากร	กรรมการ
8. นางสาวหยด จิตรกระหวัด	กรรมการ
9. นางประเทือง ชมไม้	กรรมการ

ฝ่ายจัดตั้งและฉลององค์พระกฐิน

1. รองอธิการบดีฝ่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ประธานกรรมการ
2. นายสนั่น วีระพงษ์	กรรมการ
3. นายไชยา ภูภาคาร	กรรมการ
4. นายสุทิน แก้วกัน	กรรมการ
5. นายสมนึก รุ่งเรือง	กรรมการ
6. นายวิทยา ขะพินิจ	กรรมการ
7. นางสาวรัชนิบูลย์ ผิวสุพรรณ	กรรมการ
8. นางระยอง ดันสกุล	กรรมการ
9. นายจิรพงษ์ ด้วงเพียร	กรรมการ
10. นายวิรัตน์ ปาศิริ	กรรมการ
11. นางสาวสินีพร ลูกอินทร์	กรรมการ
12. นางสาวจิราภรณ์ ธรรมมาลัย	กรรมการ
13. นางสาวอัจฉรา หมั่นพันธ์	กรรมการ
14. นางสาวสมจิตต์ พานิชกุล	กรรมการ
15. นายกมล มณเฑียร	กรรมการ
16. นางจิราภรณ์ เทพสาธ	กรรมการ
17. นายประเทือง เจริญลาภ	กรรมการ
18. นายสมพงษ์ ลำพุทธา	กรรมการ
19. นายประสม บัวแย้ม	กรรมการ
20. นางจำเนียร เจริญลาภ	กรรมการ

21. นายมงคล ศรีชื่น	กรรมการ
22. นายไวยพจน์ ทอหุล	กรรมการ
23. นายองอาจ เกตุกลม	กรรมการ
24. นายจำปี ลาสองชั้น	กรรมการ
25. นายประทีป อมรรธรรม	กรรมการ
26. นายประยงค์ ปิ่นงาม	กรรมการ
27. นายโกศล ทุยดอย	กรรมการ
28. นายแดง รุ่งสว่าง	กรรมการ
29. นายบรรจง ประรงค์ทอง	กรรมการ
30. นายสายชล กริมใจ	กรรมการ
31. นายสุเทพ ภู่นวล	กรรมการ
32. นายบันเทิง ทองดี	กรรมการ
33. นายรักษาทิ ทรัพย์มูล	กรรมการ
34. นางสาวพิมพ์วิไล สร้อยสน	กรรมการ
35. นางปัจจุพร ศรีชู	กรรมการ
36. นางสาวประนอม ทองใบ	กรรมการ
37. นายสุพจน์ ภู่นวล	กรรมการ
38. นางมะลิ สดีเดช	กรรมการ
39. นางธัญญา แป้นแก้ว	กรรมการ
40. นางสาวอมรา เสาะสีบงาม	กรรมการ
41. นางมาเรียม เนียมปาน	กรรมการ
42. นางสาวยุพา บุญมี	กรรมการ
43. นางชมพร จันท์แบน	กรรมการ
44. นางสาวรวย แก้วใสแสง	กรรมการ
45. นางสาวพัชนี สุขมี	กรรมการ
46. นางละเอียด บุญประสิทธิ์	กรรมการ
47. นางสาวกัลปังกา เลี้ยงเจริญ	กรรมการ
48. นายสัมพันธ์ ศาสตร์ทรัพย์	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2540

(นายวินัย ภูะหงษ์)

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

